บทที่ 4
แนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงของเมืองเก่านครศรีธรรมราช

จากการศึกษาทำความเข้าใจกับวิวัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของเมืององค์ประกอบทางกายภาพที่ความสำคัญ เป็นเอกลักษณ์ของเมือง ในบทนี้จะเป็นการศึกษาแนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเมืองเก่านครศรีธรรมราชว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับองค์ประกอบของเมืองเพียงใด และนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป

4.1 สภาพทั่วไปของเมืองนครศรีธรรมราช

เมืองนครศรีธรรมราชประกอบด้วยพื้นที่ศึกษาที่อยู่ในเขตปกครองของ 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลในเมือง ตำบลคลัง ตำบลท่าวัง

4.1.1 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินในเมืองนครศรีธรรมราชเติบโตไปตามแนวยาว เป็นไปตามลักษณะภูมิประเทศที่ตั้งอยู่บนสันทรายแนวยาวที่แคบ เป็นที่ดอนน้ำท่วมไม่ถึง ลักษณะนี้จึงเป็นตัวบังคับอยู่ มีประชากรตั้งอยู่ถิ่นฐานหนาแน่นบริเวณ 2 ฟากถนนราชดำเนินตลอดสาย ซึ่งถือว่าเป็นแกนหลักในการติดต่อเชื่อมโยงส่วนต่างๆของเมือง และเป็นถนนสายหลักที่รองรับปริมาณการจราจร รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินภาพรวมของเมืองในพื้นที่เพื่อกิจกรรมต่างๆในปัจจุบันซึ่งมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในลักษณะผสมผสาน มีลักษณะทั้งที่คงสภาพกิจกรรมและด้านกายภาพในพื้นที่และลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมและด้านกายภาพในพื้นที่ไปตามการพัฒนาทางเศรษฐกิจในเมือง(ตารางที่ 4.1) (แผนที่ 4.1)

ย่านพักอาศัย

สภาพสันทรายในแนวยาวเป็นตัวกำหนดการขยายตัวของการพักอาศัย ซึ่งมีการกระจายตัวไปตามแนวยาวสันทราย โดยมีถนนราชดำเนินเป็นแกนกลาง ทำให้พื้นที่พักอาศัยบางส่วนมีสภาพความหนาแน่น เช่น ย่านท่าวังที่เป็นทั้งย่านการค้าและย่านที่พักอาศัย แต่ในปัจจุบันได้มีการกระจายตัวของการพักอาศัยเข้าไปในบริเวณพื้นที่ว่าง ที่อยู่ระหว่างถนนราชดำเนินกับถนนพัฒนาการคูขวางในลักษณะของหมู่บ้านจัดสรร มีการขยายตัวค่อนข้างมากโดยเฉพาะในบริเวณตามแนวถนนพัฒนาการคูขวางจากสี่แยกคูขวางลงมาทางด้านใต้ และมีการขยายตัวไปในบริเวณตามถนนปากนคร

ย่านพาณิชยกรรม

มีย่านการค้ากระจายตัวตามส่วนต่างๆตลอดแนวถนนราชดำเนิน ถนนกะโรม ถนนเนรมิต ถนนจำเริญวิถีและถนนพัฒนาการคูขวาง ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

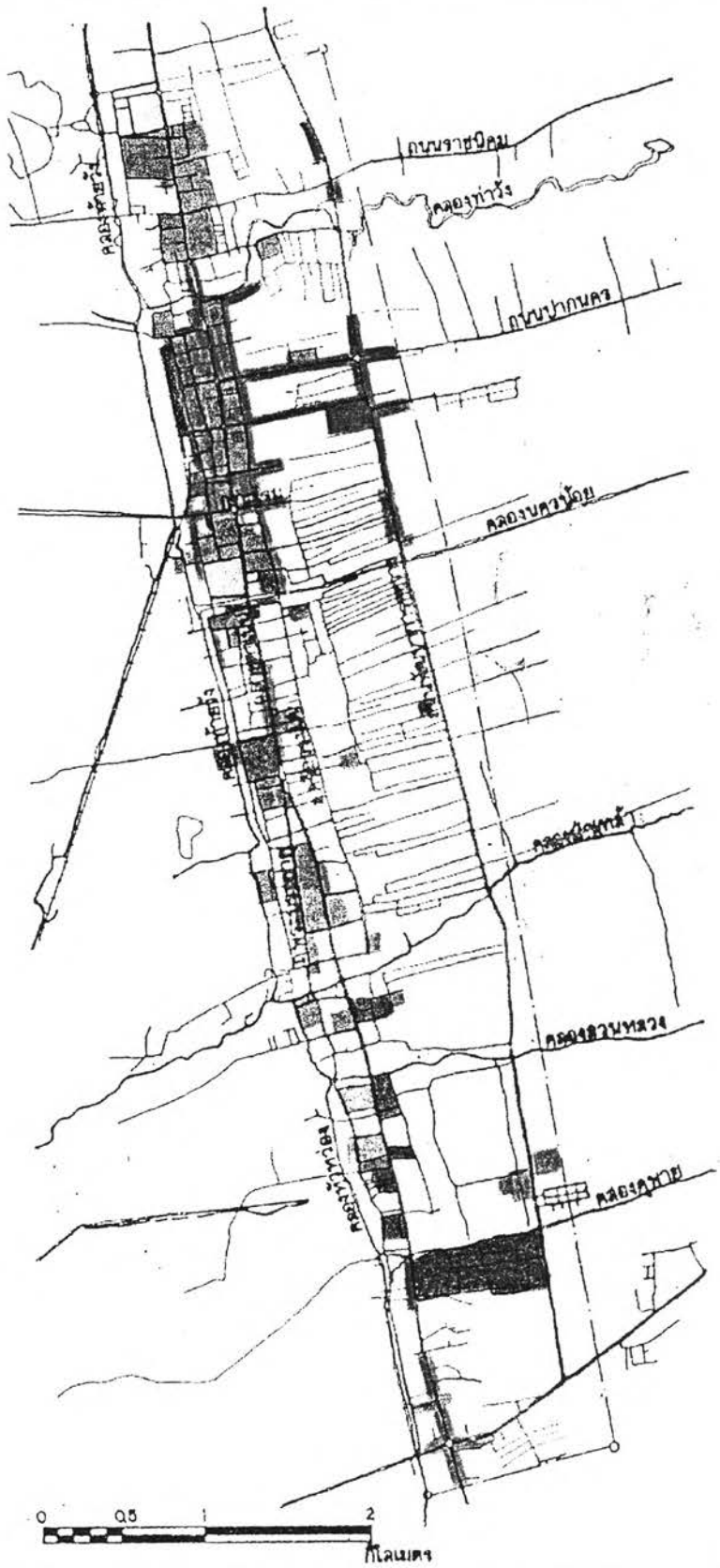

ที่อยู่อาศัย	แผนที่ 4.1 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินเมืองนครศรีธรรมราช ปี 2540
พาณิชย์-อยู่อาศัย-อุตสาหกรรม	
สถานที่ราชการ	ที่มา : สำนักงานผังเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช ข้อมูลพื้นฐาน
ศาสนสถาน	จากการสำรวจเพื่อจัดทำผังเมืองรวมเมืองนครศรีธรรมราช
สถาบันการศึกษา	(ปรับปรุงครั้งที่ 2)
ที่โล่งว่างเพื่อนันทนาการ	แนวทางการอนุรักษ์เมืองเก่านครศรีธรรมราช

บริเวณย่านการค้าหลักตลาดท่าวัง และพื้นที่ต่อเนื่องจนถึงสี่แยกถนนพัฒนาการคูขวางตัดกับถนนปากนคร เป็นบริเวณสถานที่ตั้งของสถานประกอบการพาณิชยกรรมและบริการ เช่น ร้านค้า ศูนย์การค้า ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน ตลาดสดเทศบาล โรงแรม โรงภาพยนตร์ สถานบันเทิงต่างๆ สถานีรถไฟ เป็นต้น อาคารเหล่านี้จะตั้งอยู่บริเวณถนนราชดำเนิน ถนนจำเริญวิถี ถนนเนรมิต ถนนบูรณาราม ถนนปากนคร ถนนยมราช เป็นบริเวณที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินหนาแน่น

ตารางที่ 4.1 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินเมืองนครศรีธรรมราช ปี 2540

ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	เมืองนครศรีธรรมราช	
	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
ที่อยู่อาศัย	3,290.42	41.94
พาณิชย์-อยู่อาศัย-อุตสาหกรรม	679.09	8.65
สถานที่ราชการ	547.00	6.98
ศาสนสถาน	462.04	5.89
สถาบันการศึกษา	582.60	7.43
ที่โล่งว่างเพื่อนันทนาการ	121.38	1.55
ที่เว้นว่าง	1,538.88	19.62
ถนน/คูคลอง	622.34	7.94
รวม	7,843.75	100.00

ที่มา : สำนักงานผังเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช ข้อมูลพื้นฐานจากการสำรวจเพื่อจัดทำผังเมืองรวมเมืองนครศรีธรรมราช (ปรับปรุงครั้งที่ 2)

บริเวณย่านตลาดท่าม้าและพื้นที่โดยรอบเป็นชุมชนซึ่งประกอบด้วยที่อยู่อาศัยหนาแน่นปากกลาง ตลาดท่าม้าเป็นแหล่งรวมที่จำหน่ายอาหารซึ่งมีความคึกคัก ทั้งกลางวันและกลางคืน มีโบราณสถานที่สำคัญ คือ หอพระนารายณ์ หอพระอิศวรและศาลากลางจังหวัด เป็นย่านที่ตั้งอยู่ในบริเวณเขตเมืองเก่านครศรีธรรมราช

บริเวณย่านตลาดประตูชัยใต้และพื้นที่โดยรอบ เป็นบริเวณที่อยู่ในเขตเมืองเก่านครศรีธรรมราช มีการใช้ประโยชน์ที่ดินหนาแน่นปากกลาง ประกอบด้วย ร้านค้าย่อย บ้านพัก

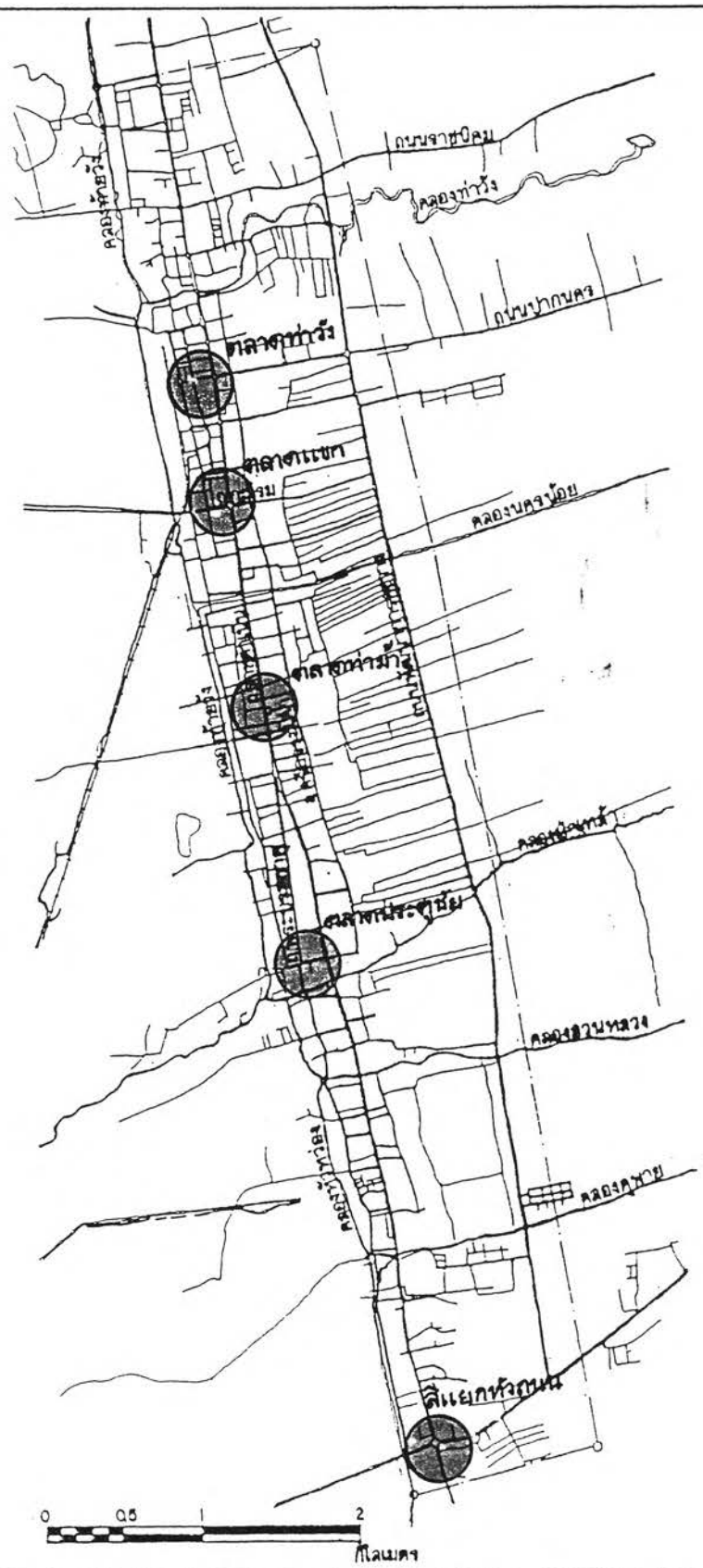

ย่านพาณิชยกรรม

แผนที่ 4.2 แสดงที่ตั้งย่านพาณิชยกรรม

แนวทางการอนุรักษ์เมืองเก่านครศรีธรรมราช

อาศัย วัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นบริเวณที่ตั้งของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ซึ่งเป็นที่เคารพของคนโดยทั่วไป

บริเวณย่านการค้าสี่แยกหัวถนน-ศาลาชัย และพื้นที่ต่อเนื่องจนถึงหน้าโรงพยาบาลมหาราชเป็นบริเวณที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินค่อนข้างหนาแน่น เป็นบริเวณที่จอดรถโดยสารประจำทางที่จะไปต่างอำเภอประกอบด้วยร้านขายของชำ ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม และบ้านพักอาศัยหนาแน่นปากกลาง

บริเวณย่านการค้าถนนพัฒนาการคูขวางตอนล่าง ประกอบด้วยโรงแรมขนาดใหญ่ ซุปเปอร์เซ็นเตอร์ขนาดใหญ่ อาคารพาณิชย์ โครงการหมู่บ้านจัดสรร โครงการที่อยู่อาศัยของการเคหะแห่งชาติ และคอนโดมิเนียม เป็นบริเวณที่มีแนวโน้มที่จะเกิดเป็นย่านพาณิชยกรรมแห่งใหม่ในอนาคต

สถาบันราชการ

สถาบันราชการส่วนใหญ่จะกระจายตัวอยู่ตามเส้นทางคมนาคมสายหลัก คือ ถนนราชดำเนิน มีหน่วยงานราชการที่สำคัญ คือ ศาลากลางจังหวัด ศาลจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเทศบาล เป็นต้น

สถาบันศาสนา

เมืองนครศรีธรรมราชมีสถาบันศาสนากระจายตัวอยู่ทั่วไป ในบริเวณตอนกลางของพื้นที่เป็นที่ตั้งของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ซึ่งเป็นวัดที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และยังมีศาสนสถานอื่นๆ ตั้งอยู่ตามเส้นทางคมนาคมสายหลักในเมือง อาทิ หอพระอิศวร หอพระนารายณ์ เป็นต้น

ที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันที่ดินประเภทนี้ที่สำคัญได้แก่ สนามกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช สนามหน้าเมือง สวนพระเงิน สนามบริเวณศาลาประดู่หก เป็นต้น

สถาบันการศึกษา

เมืองนครศรีธรรมราชมีสถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา ทั้งของภาครัฐและเอกชนเป็นจำนวนมากตั้งกระจายอยู่ในพื้นที่เมือง นอกจากนี้มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตั้งอยู่บริเวณนอกเมืองทั้งในอำเภอเมืองและอำเภอใกล้เคียงสามารถให้บริการประชาชนในเมืองได้สะดวก

ย่านอุตสาหกรรม

การใช้ที่ดินประเภทนี้ในเมืองนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่เกี่ยวข้องกับการใช้บริการในชีวิตประจำวัน คือ ร้านซ่อมแซมยานพาหนะ – เครื่องยนต์

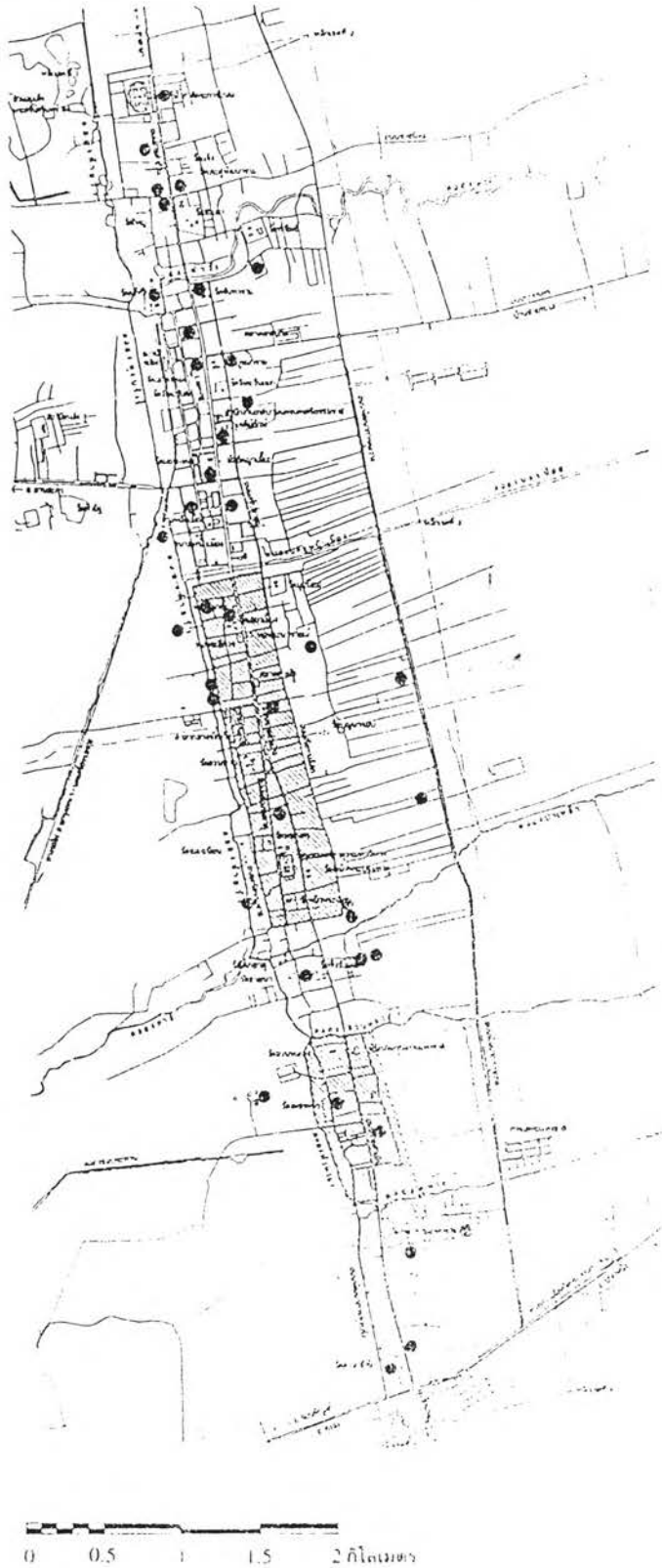

0 0.5 1 1.5 2 กิโลเมตร

แผนที่ 4.3 แสดงที่ตั้งสถาบันการศึกษา

ที่มา : โครงการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่านครศรีธรรมราช

แนวทางการอนุรักษ์เมืองเก่านครศรีธรรมราช

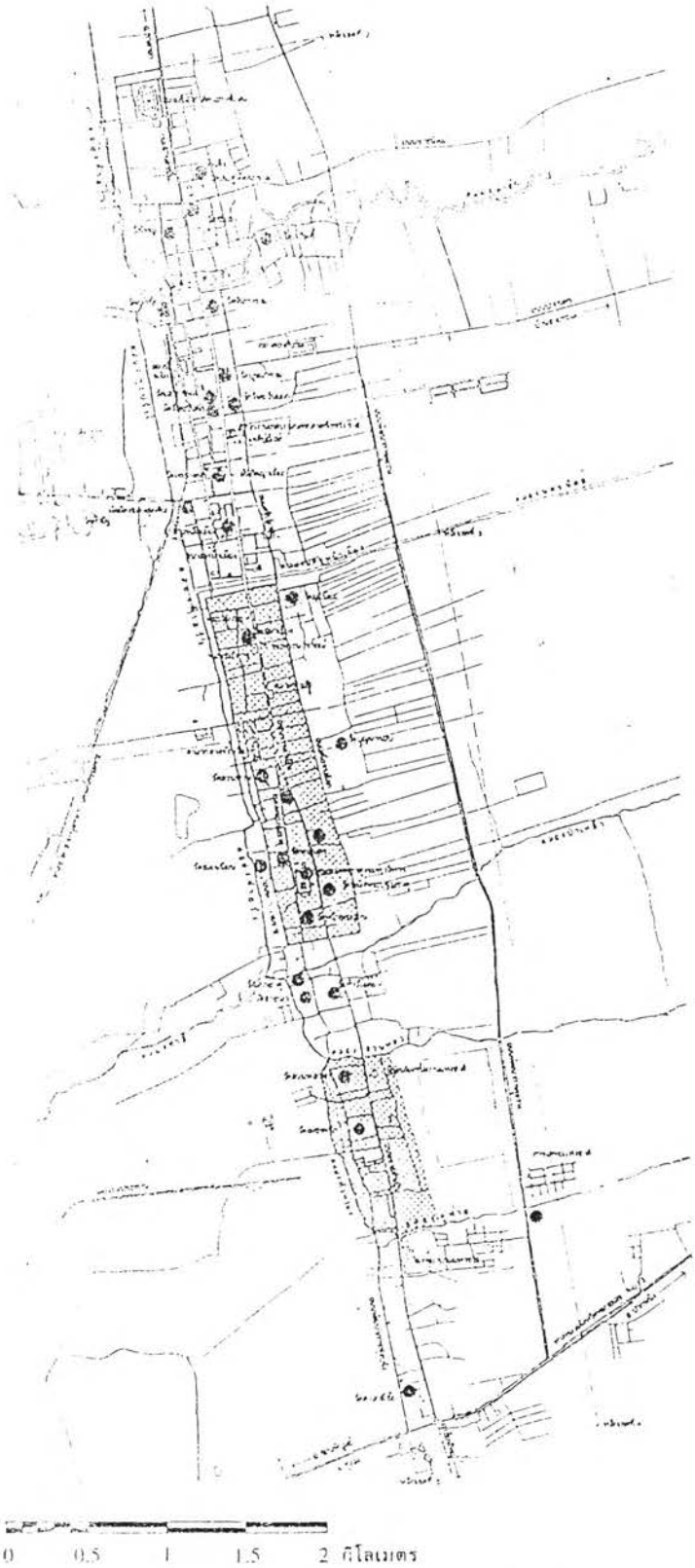

สถาบันทางศาสนา

พื้นที่เมืองเก่า

แผนที่ 4.4 แสดงที่ตั้งสถาบันศาสนา-ศาสนสถาน

ที่มา : โครงการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่านครศรีธรรมราช

แนวทางการอนุรักษ์เมืองเก่านครศรีธรรมราช

1. สถานีรถไฟ
2. สถานีขนส่ง
3. สำนักงานเทศบาล
4. สำนักงานปกครองจังหวัด
5. กองกำกับการตำรวจภูธร
6. ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข
7. สำนักงานการท่องเที่ยว
8. ศาลาประชาคม
9. เรือนจำจังหวัด
10. ศาลจังหวัด
11. ที่ว่าการอำเภอ
12. องค์การบริหารส่วนจังหวัด
13. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
14. โรงฆ่าสัตว์เทศบาล
15. ศาลากลางจังหวัด
16. สำนักงานสรรพสามิตเขต 8
17. สำนักงานสหกรณ์การเกษตร
18. สำนักงานการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม
19. ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาล
20. สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด
21. สำนักงานสงเคราะห์การทำสวนยาง
22. สำนักงานการประปา
23. หน่วยศิลปากรที่ 8
24. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
25. สถานีไฟฟ้าย่อย
26. สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเขต 8
27. สถานีผสมเทียม
28. สถานสงเคราะห์เด็กชาย
29. โรงพยาบาลมหาราช
30. ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาสาธารณสุข
31. หน่วยป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ 1

0 0.5 1 1.5 2 กิโลเมตร

● สถานที่ราชการ

พื้นที่เมืองเก่า

แผนที่ 4.5 แสดงที่ตั้งสถานที่ราชการ

ที่มา : โครงการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อม เมืองเก่านครศรีธรรมราช

แนวทางการอนุรักษ์เมืองเก่านครศรีธรรมราช

รองลงมาได้แก่ กิจการประเภทโลหะและผลิตภัณฑ์จากอโลหะ ซึ่งตั้งกระจายอยู่ในพื้นที่ ปะปนกับการใช้ประโยชน์ที่ดินย่านพาณิชยกรรม ที่อยู่อาศัย

ที่เว้นว่างและที่โล่งว่าง

บริเวณที่เป็นชนบทและเกษตรกรรมแต่เดิม มีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่บริเวณด้านเหนือและด้านตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งมีการเปลี่ยนมือจากพื้นที่เกษตรกรรมไปมากแล้ว กลายเป็นพื้นที่เว้นว่างที่รอการพัฒนาที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย

ถนนและคูคลอง

เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการสัญจรติดต่อถึงกันในพื้นที่เมือง และเป็นโครงข่ายติดต่อไปนอกพื้นที่เมือง ในส่วนคู-คลองเป็นพื้นที่ช่วยในการระบายน้ำออกสู่ภายนอกเมือง ส่วนที่ยังไม่ตื้นเขินมากใช้เป็นเส้นทางสัญจรในระยะสั้นๆ

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินเมืองเก่านครศรีธรรมราช

เมืองเก่านครศรีธรรมราชในแต่ละบริเวณมีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ค่อนข้างแตกต่างกัน ดังนี้

บริเวณตำบลในเมือง

พื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราชและพื้นที่เกี่ยวเนื่องมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นประเภทที่พักอาศัยสลับกับสถาบันราชการและศาสนสถาน โบราณสถาน ซึ่งมีความสำคัญสภาพแวดล้อมเมืองนครศรีธรรมราชมาก เนื่องจากศาสนสถานต่างๆที่ตั้งอยู่ในบริเวณนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญของเมืองเช่นเดียวกับคูเมือง กำแพงเมือง โดยเฉพาะวัดที่สำคัญ อาทิ วัดพระบรมธาตุวรมหาวิหาร วัดเสมาเมือง วัดหน้าพระลาน หอพระนารายณ์ หอพระอิศวร เป็นต้น แม้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินหลายประเภทปะปนกัน แต่มีความหนาแน่นไม่มาก มีลักษณะผสมผสานเป็นชุมชนที่สมบูรณ์ มีที่อยู่อาศัย ตลาด สถาบันการศึกษา วัดอยู่ในพื้นที่บริเวณเดียวกันกับสถาบันราชการ มีฐานะเป็นแหล่งงานให้กับประชาชนในพื้นที่ มีลักษณะความเป็นย่านที่ชัดเจน อาทิ ตลาดท่าม้าที่เป็นแหล่งการค้า เป็นต้น

พื้นที่ต่อเนื่องด้านทิศใต้ลงมาบริเวณบ้านศาลามีชัย และเมืองพระเวียงมีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นที่พักอาศัยสลับกับสถาบันราชการ ศาสนสถาน ซึ่งมีความหนาแน่นน้อยกว่าพื้นที่เมืองเก่า การใช้ประโยชน์ที่ดินแปลงใหญ่ๆ สำคัญๆจะเป็นพื้นที่วัด วัดร้าง สุสาน แฟลต ตำรวจ สถาบันการศึกษา บ้านสงเคราะห์เด็กชาย ซึ่งสถานที่เหล่านี้สันนิษบานว่าแต่เดิมเป็นที่ตั้งเมืองพระเวียงมาก่อน ด้านใต้ของเมืองพระเวียงเป็นบริเวณที่มีความหนาแน่นของการใช้ประโยชน์ที่ดินพอสมควรมีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมตามแนวถนนราชดำเนิน และถัดเข้าไปเป็นที่อยู่อาศัย เนื่องจากเป็นย่านการค้าเล็กๆบริเวณหน้าโรงพยาบาลนครศรีธรรมราชและบ้าน

ศาลามีชัยต่อเนื่องไปถึงสี่แยกหัวถนน-ศาลามีชัยที่เป็นจุดเปลี่ยนยานพาหนะในการเดินทางเพื่อออกไปยังพื้นที่อื่นๆนอกเมืองนครศรีธรรมราช

พื้นที่บริเวณริมคู-คลองทั้งคลองสวนหลวง คลองคูพาย คลองหัวหว่องทางด้านตะวันตกมีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยไม่หนาแน่น

บริเวณสองฟากถนนพัฒนาการคูขวางเป็นถนนสายหลักที่ขนานกับถนนราชดำเนินทางด้านตะวันออกนั้น การใช้ประโยชน์ที่ดินยังมีความหนาแน่นน้อย ส่วนใหญ่เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นลักษณะที่ขยายตัวต่อเนื่องมาจากถนนสายย่อยที่เชื่อมต่อระหว่างถนนราชดำเนินกับถนนพัฒนาการ ในส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมยังมีน้อย แต่มีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินในขนาดแปลงที่ใหญ่ เนื่องจากเป็นที่ตั้งของซุปเปอร์เซ็นเตอร์ขนาดใหญ่ และโรงแรม

บริเวณตำบลคลัง

พื้นที่ต่อเนื่องนอกเขตกำแพงเมืองเก่าขึ้นมาทางทิศเหนือ มีการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสานกันมากและค่อนข้างหนาแน่นมีทั้งสถาบันราชการ ศาสนสถาน ที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม สถาบันการศึกษาและสวนสาธารณะ ลักษณะของผังมีที่โล่งว่างของสนามหน้าเมือง ที่ห้อมล้อมด้วยสถาบันราชการ ถัดลึกเข้าไปเป็นร้านค้าอาคารพาณิชย์และที่อยู่อาศัยให้บรรยากาศที่ไม่ก่อความขัดแย้ง ด้านเหนือขึ้นไปตามแนวถนนราชดำเนินทั้งสองฟากเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม-อยู่อาศัยสลับกับสถาบันราชการ มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยอยู่ถัดลึกเข้าไปด้านหลังของพื้นที่

พื้นที่บริเวณริมคู-คลองในพื้นที่ คลองหน้าเมือง คลองท้ายวังด้านทิศตะวันตกมีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยไม่หนาแน่น

พื้นที่บริเวณถนนพัฒนาการ บริเวณที่อยู่ด้านในถัดลึกจากสองฟากถนนเข้าไปมีโดยส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยปะปนกับประเภทพาณิชยกรรม หากเป็นพื้นที่ริมสองฟากถนนมีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้เป็นการขยายตัวต่อเนื่องมาจากพื้นที่ริมถนนราชดำเนิน และมีนโยบายที่ระบุให้พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่รองรับการเป็นศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจของเมืองแห่งใหม่

บริเวณตำบลท่าวัง

พื้นที่ด้านเหนือของเมืองเก่านครศรีธรรมราช มีการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสานกันมากและมีความหนาแน่นมากกว่าบริเวณอื่นๆ มีทั้งศาสนสถาน พาณิชยกรรม-ที่อยู่อาศัย-อุตสาหกรรม สถาบันการศึกษา ที่อยู่อาศัย ในบริเวณนี้ถือเป็นศูนย์กลางเมืองมีการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านพาณิชยกรรมหนาแน่นเพิ่มมากขึ้นและมีลักษณะการเพิ่มขั้นความสูงของอาคารมากขึ้นทั้งสองฟากตามแนวถนนราชดำเนินไปจนจดคลองท่าวังและบริเวณจุดตัดระหว่าง

ถนนบูรณารามกับถนนราชดำเนิน พื้นที่ด้านในถัดเข้าไปเป็นที่อยู่อาศัย บริเวณด้านเหนือขึ้นไปตามแนวแกนถนนราชดำเนินเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย ศาสนสถาน สถาบันการศึกษา รวมทั้งที่โล่งว่างเพื่อนันทนาการที่เป็นสนามกีฬาประจำจังหวัด และบริเวณจุดตัดระหว่างถนนปากนครกับถนนพัฒนาการคูขวางมีการใช้ประโยชน์ที่ดินสองฟากถนนเป็นประเภทพาณิชยกรรม-ที่อยู่อาศัย ที่อยู่อาศัย โดยมีความหนาแน่นน้อยของการใช้ประโยชน์ที่ดินกว่าบริเวณศูนย์กลางเมือง แต่มีลักษณะการเพิ่มขั้นความสูงของอาคารมากขึ้น

พื้นที่บริเวณวัดท่าโพธิ์วรวิหารมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นประเภทศาสนสถานเสมือนเป็นศูนย์กลางของชุมชน พื้นที่โดยรอบและบริเวณริมคลองท่าวังมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นประเภทที่อยู่อาศัยปะปนกับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม ซึ่งเป็นบริเวณที่มีความหนาแน่นของการใช้ประโยชน์ที่ดินพอสมควร

พื้นที่บริเวณถนนพัฒนาการในเขตตำบลท่าวัง มีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินที่คล้ายคลึงกับพื้นที่ถนนพัฒนาการในเขตตำบลคลัง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีพัฒนาการที่ต่อเนื่องกัน การพัฒนาพื้นที่ในบริเวณนี้เพื่อมุ่งหมายให้เป็นย่านพาณิชยกรรมแห่งใหม่ของเมือง โดยมีการใช้ประโยชนที่ดินหนาแน่นในบริเวณจุดตัดสี่แยกถนนปากนครกับถนนพัฒนาการ ทั้งริมถนนพัฒนาการและริมถนนปากนคร ซึ่งส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม มีทั้งห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ธนาคาร ร้านค้าประเภทต่างๆ และมีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยปะปนอยู่เล็กน้อย พื้นที่ด้านในที่ถัดลึกเข้าไปจากสองฟากถนนพัฒนาการส่วนใหญ่เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย

4.1.2 กิจกรรมศูนย์กลาง

ลักษณะการขยายตัวของเมืองนครศรีธรรมราชที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดศูนย์กลางของกิจกรรมกระจายตัวอยู่ตามส่วนต่างๆตามแนวยาวของเมือง ซึ่งเป็นศูนย์กลางสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของเมืองนครศรีธรรมราช โดยจำแนกเป็นกิจกรรมศูนย์กลางได้ 5 ประเภท คือ กิจกรรมพาณิชยกรรม สถาบันราชการและบริการสาธารณะ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนสถาน ซึ่งมีที่ตั้งกระจายตัวอยู่ตามแนวถนนราชดำเนิน ในระยะทางที่ห่างกันและมีลักษณะการแบ่งแยกกันค่อนข้างเด็ดขาด โดยที่กิจกรรมพาณิชยกรรมการค้าจะรวมศูนย์ในตำบลท่าวังอยู่บริเวณตลาดท่าวังริมถนนราชดำเนินและต่อเนื่องไปตามถนนบูรณารามไปถึงถนนพัฒนาการคูขวาง ขณะที่ศูนย์กลางสถาบันราชการจะตั้งอยู่ตำบลในเมืองบริเวณกลางเมืองเก่า มีศาลากลางจังหวัด ศาลจังหวัด และส่วนราชการอื่นๆรวมกลุ่มกันอยู่ ศูนย์กลางศาสนสถานบริเวณตำบลในเมือง คือ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ตั้งอยู่บริเวณตอนใต้ของเมืองเก่า ส่วนโรงพยาบาลซึ่งเป็นบริการสาธารณะตั้งอยู่ทางตอนใต้ของเมืองบริเวณคลองคูพาย ศูนย์กลางสถาบันการศึกษาจะมี 2 บริเวณคือ บริเวณตำบลท่าวังด้านเหนือของตัวเมือง มีสถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา

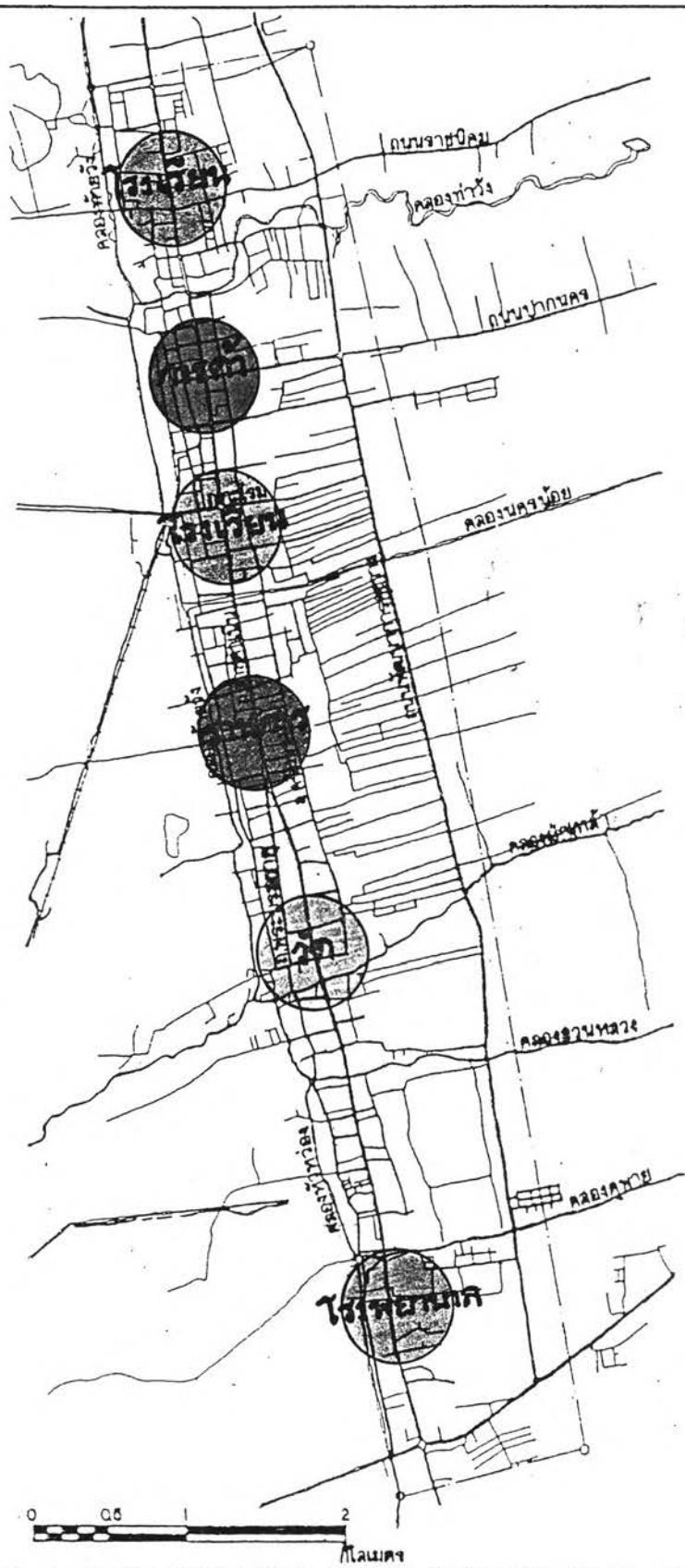

กิจกรรมศูนย์กลาง

แผนที่ 4.6 แสดงที่ตั้งกิจกรรมศูนย์กลาง

แนวทางการอนุรักษ์เมืองเก่านครศรีธรรมราช

จนถึงระดับอาชีวศึกษา และศูนย์กลางสถาบันการศึกษาบริเวณตำบลคลังในบริเวณใกล้เคียงกับสนามหน้าเมือง ศูนย์กลางเหล่านี้มีถนนราชดำเนินเป็นแกนหลักที่เชื่อมโยงพื้นที่เข้าด้วยกันและทำให้เข้าถึงได้โดยสะดวก ความหลากหลายของกิจกรรมโดยส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในบริเวณศูนย์กลางพาณิชยกรรมการค้า คือ บริเวณตลาดท่าวัง

จากลักษณะที่แบ่งแยกกิจกรรมศูนย์กลางของเมืองออกจากกัน มีผลให้ชีวิตในเมืองในพื้นที่อื่นๆที่นอกเหนือจากศูนย์กลางพาณิชยกรรมการค้ามีความเงียบเหงา และการติดต่อเชื่อมโยงถึงกันในพื้นที่ต่างๆก็มีระยะทางที่ไกลเกินกว่าระยะเดินสบาย ทำให้มีการเดินทางมากขึ้นและต้องอาศัยรถประจำทางในการเดินทางติดต่อไปยังศูนย์กลางอื่นๆ เกิดความไม่สะดวกเนื่องจากสภาพเมืองที่มีลักษณะเป็นแนวยาว และมีการกระจายตัวของกิจกรรมในพื้นที่ต่างๆของเมืองซึ่งมีระยะทางที่ใกล้ไกลต่างกัน มีผลให้เกิดปัญหาในการเข้าถึงศูนย์กลางของพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลออกไป

4.1.3 สภาพการกระจายตัวของสถาปัตยกรรมในเมืองเก่านครศรีธรรมราช

สภาพเมืองเก่านครศรีธรรมราชตั้งอยู่บนสันทรายที่มีรูปร่างแคบยาว เป็นข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ที่ส่งผลต่อลักษณะผังเมือง มีถนนราชดำเนินเป็นแกนของเมืองวางตัวในแนวเหนือ-ใต้ มีอาคารต่างๆตั้งอยู่ตลอดสองฟากถนน ซึ่งในแต่ละพื้นที่ต่างก็มีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ต่างกัน จึงส่งผลให้มีลักษณะสถาปัตยกรรมที่วางตัวและกระจายตัวที่ต่างกันในแต่ละบริเวณดังนี้

1) บริเวณตำบลในเมือง

พื้นที่บริเวณตั้งแต่คลองนครน้อย(คลองหน้าเมือง)ไปจดคลองคูพายทางด้านใต้ บริเวณนี้มีพื้นที่เขตเมืองเก่าที่เคยมีกำแพงเมือง คูเมืองล้อมรอบ แต่ปัจจุบันคงเหลือเพียงแนวกำแพงเมืองด้านทิศเหนือของเมืองมีความยาวประมาณ 100 เมตร สภาพคูเมืองโดยส่วนใหญ่ตื้นเขินขาดความชัดเจน มีเพียงคลองนครน้อยที่ยังมีสภาพที่แสดงถึงแนวเขตของเมืองได้ มีถนนสายสำคัญหลายสาย ในส่วนขององค์ประกอบอื่นๆยังคงมีอยู่ มีการเปลี่ยนแปลงสภาพสถาปัตยกรรมภายนอกบ้างตามกาลเวลา

พื้นที่บริเวณด้านใต้ของเมืองเก่าบริเวณเมืองพระเวียงจนถึงบ้านศาลามีชัย มีการตั้งถิ่นฐานที่มีความหนาแน่นน้อย มีถนนราชดำเนินเป็นแกนหลัก มีโบราณสถานตั้งอยู่สองฟากถนนและพื้นที่ด้านในถัดเข้าไป แต่มีจำนวนน้อยกว่าในเขตกำแพงเมือง

สำหรับพื้นที่บริเวณสองฟากถนนพัฒนาการคูขวางเป็นพื้นที่พัฒนาใหม่ของเมือง มีการขยายตัวของการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีการก่อสร้างอาคาร สิ่งก่อสร้างต่างๆและสถาปัตยกรรมใหม่ๆเกิดขึ้นมากมาย โดยส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์ ตึกแถวรูปแบบใหม่ อาคารขนาดใหญ่ในลักษณะของอาคารโรงแรม อาคารซุปเปอร์เซ็นเตอร์ หมู่บ้านจัดสรร

ลักษณะการวางตัวของสถาปัตยกรรมในบริเวณนี้ มีดังนี้

- สถาปัตยกรรมสำคัญ ตั้งอยู่ริมสองฟากถนนราชดำเนินซึ่งเป็นแกนกลางของเมือง และแยกเป็นสองสายบริเวณศาลพระเสื้อเมือง มีลักษณะถนนที่พุ่งเข้ามาโอบล้อมวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารไว้ ทำให้วัดมีสภาพเสมือนเกาะ(ภาพที่ 4.1) เน้นความสำคัญของสถานที่ที่ชัดเจน ทางด้านเหนือของบริเวณเมืองเก่าถัดจากบริเวณกำแพงเมืองลงมา เป็นที่ตั้งของวัดเสมาเมือง หอพระนารายณ์ หอพระอิศวร สลับกับที่พักอาศัยที่เป็นบ้านพักของทางราชการ ถัดลงมาเป็นย่านพาณิชยกรรมตลาดท่าม้า บริเวณส่วนกลางของเมืองเก่าเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด ศาลจังหวัด ซึ่งเดิมเป็นบริเวณของจวนเจ้าเมืองเก่า ถัดจากบริเวณนี้เป็นที่ตั้งของศาสนสถาน ได้แก่ ศาลพระเสื้อเมือง ฐานพระสยม ถัดลงมาด้านทิศใต้ของเมืองเก่าเป็นที่ตั้งของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดหน้าพระธาตุ วัดหน้าพระลาน ถัดลงไปเป็นพื้นที่เกี่ยวเนื่องและเมืองพระเวียง ในบริเวณนี้มีระยะห่างการกระจายตัวของสถาปัตยกรรมแต่ละแห่งมากกว่าบริเวณเมืองเก่านครศรีธรรมราช ที่ตั้งบริเวณใกล้คลองสวนหลวงมีสถาปัตยกรรมสำคัญคือ วัดท้าวโคตร บริเวณ

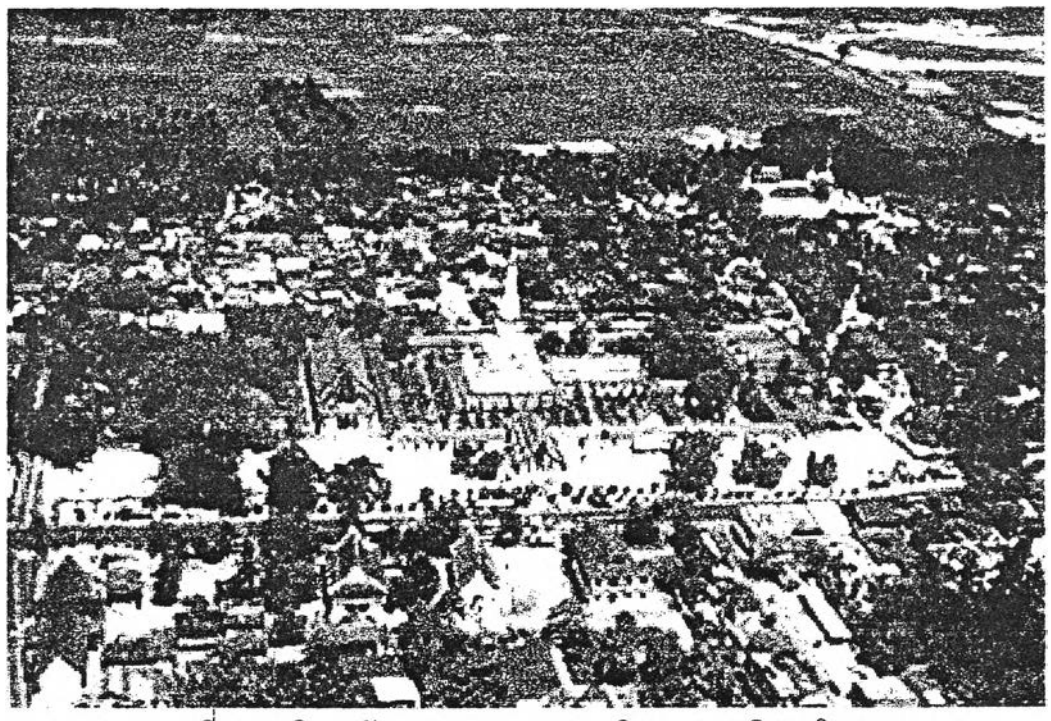

ภาพที่ 4.1 บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและบริเวณโดยรอบ

ใกล้ๆวัดท้าวโคตรมีอาคารพาณิชย์ตั้งเรียงรายเป็นระยะ พื้นที่บริเวณที่ครอบคลุมเมืองพระเวียงเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการจำนวนมาก มีสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ อาทิ วัดสวนหลวง วัดเพชรจริก วัดพระเวียง

- สถาปัตยกรรมผังเมือง ในบริเวณนี้มีอาคารพาณิชย์ที่สร้างเป็นแถวและกลุ่มอาคารบริเวณตลาดท่าม้า ริมถนนราชดำเนินที่สื่อถึงลักษณะเฉพาะของย่านนั้น ซึ่งมีลักษณะเป็นอาคารไม้ที่ต่างจากอาคารพาณิชย์ที่ก่ออิฐถือปูนแบบบริเวณด้านเหนือของเมือง พื้นที่ด้านในถนน

สายย่อยที่ถัดเข้าไปมีบ้านเก่าที่มีคุณค่าของรูปแบบสถาปัตยกรรมอยู่พอสมควร ในส่วนบริเวณพื้นที่เกี่ยวเนื่อง เมืองพระเวียงมีอาคารพาณิชย์ที่มีความสำคัญทางสถาปัตยกรรมผังเมืองตั้งอยู่ โดยมีลักษณะเป็นอาคารไม้ตั้งเรียงรายอยู่ริมถนนราชดำเนินบริเวณวัดท้าวโคตร มีลักษณะพิเศษที่สร้างเป็นอาคารแถวไม่เกิน 3 ห้องต่อกัน ใช้ประโยชน์เป็นทั้งร้านค้าและที่อยู่อาศัย ส่วนพื้นที่บริเวณอื่นไม่มีอาคารที่มีความสำคัญด้านผังเมือง มีลักษณะการตั้งถิ่นฐานเป็นบ้านเดี่ยวมีบริเวณคล้ายชุมชนชนบททั่วไป ส่วนแนวกำแพงเมือง-คูเมืองไม่มีสถาปัตยกรรมให้เห็นมีเพียงแนวของเนินดินเป็นบางช่วง บางส่วนถูกบุรุกทำลาย

ลักษณะการวางตัวและกระจายตัวของสถาปัตยกรรมในบริเวณนี้ คือ อาคารสำคัญจะตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีบริเวณล้อมรอบ ตั้งเรียงรายไปตามแนวถนน มีพระบรมธาตุเจดีย์เป็นที่หมายตาสำคัญ มีสถาปัตยกรรมผังเมืองที่มีลักษณะต่างจากบริเวณอื่นๆมีที่ตั้งรวมกันสื่อถึงความเป็นย่าน ย่านตลาดท่าม้า ภาพของพื้นที่มีความหนาแน่นไม่มากนัก ในส่วนสถาปัตยกรรม อาคารและสิ่งก่อสร้างอื่นๆที่เป็นสมัยใหม่ก็มีที่ตั้งกระจายตัวตามแนวถนนราชดำเนิน ถนนพัฒนาการคูขวาง ถนนศรีธรรมโศก ถนนศรีธรรมราช และถนนสายย่อยอื่นๆปะปนกับสถาปัตยกรรมเก่าที่มีคุณค่า

2) บริเวณตำบลคลัง-ตำบลท่าวัง

พื้นที่ที่ตั้งบริเวณด้านเหนือของกำแพงเมืองบริเวณตั้งแต่คลองนครน้อย(คลองหน้าเมือง)ไปจดแนวเขตที่ถนนท่าลาด เป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการ สถาบันการศึกษา ย่านการค้าที่สำคัญของเมือง ซึ่งลักษณะกิจกรรมค่อนข้างแตกต่างจากบริเวณภายในเมืองเก่าและบริเวณด้านใต้ของเมือง บริเวณนี้มีกิจกรรมด้านการค้าเป็นเอกลักษณ์ในฐานะกิจกรรมหลักของย่าน มีปรากฏอาคารพาณิชย์สมัยเก่าตั้งแต่ปลายสมัยรัชกาลที่ 5 ตั้งเรียงราย และมีศาสนสถานที่สำคัญตั้งอยู่ในบริเวณนี้

พื้นที่บริเวณถนนพัฒนาการคูขวางซึ่งเป็นย่านพาณิชยกรรมใหม่ลักษณะของสถาปัตยกรรม อาคารและสิ่งก่อสร้างที่ทำการก่อสร้างเป็นอาคารพาณิชย์ อาคารขนาดใหญ่รูปแบบสมัยใหม่ที่มีความแตกต่างจากบริเวณพื้นที่ริมถนนราชดำเนิน การกระจายตัวของสถาปัตยกรรม อาคารต่างๆก็มีที่ตั้งริมสองฟากของถนน

- สถาปัตยกรรมสำคัญ ในบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นศาสนสถานที่ตั้งเรียงรายตามแนวถนนราชดำเนิน มีเว้นระยะห่างกันค่อยข้างสม่ำเสมอ ความหนาแน่นของสถาปัตยกรรมสำคัญจะอยู่บริเวณตั้งแต่แยกถนนกะโรม-พะเนียดขึ้นไปด้านเหนือจนจดแนวคลองท่าวัง ส่วนใหญ่เป็นศาสนสถาน อาทิ วัดมเหยงค์ เจดีย์ยักษ์วัดพระเงิน วัดวังตะวันตก วัดบูรณาราม วัดจันทาราม วัดท่าโพธิ์ บริเวณเหนือคลองท่าวังมีสุสานเจ้าพระยานครสองแห่งที่วัดประดู่ฯและที่วัดแจ้ง บริเวณ

ใกล้กันมีวัดใหญ่ วัดชะเมา บริเวณด้านใต้ถนนกะโรม-พะเนียดลงมามีสถาปัตยกรรมสำคัญ คือหอพระสูง สนามหน้าเมือง ศาลาประดู่หก

- สถาปัตยกรรมผังเมือง ในบริเวณนี้ถือว่ามีภาพรวมของความเป็นชุมชนเมืองเก่าค่อนข้างชัดเจน เป็นชุมชนที่เกิดจากการเป็นย่านศูนย์กลางการค้าขายของเมือง มีกลุ่มอาคารพาณิชย์ปลูกสร้างเป็นแนวต่อเนื่องกันไปตามถนนราชดำเนิน มีอาคารเรียงตัวกันหนาแน่นระหว่างด้านเหนือจากแยกถนนเนรมิต-บูรณารามขึ้นไปถึงคลองท่าวัง และบริเวณแยกถนนกะโรม-พะเนียดมีกลุ่มอาคารพาณิชย์ที่สร้างด้วยไม้ที่มีคุณค่า 2 กลุ่ม และด้านเหนือคลองท่าวังขึ้นไปจนถึงแยกถนนป่าโล่ง-ตากสินมีกลุ่มอาคารพาณิชย์ที่มีคุณค่ากลุ่มหนึ่งแต่มีจำนวนน้อยตั้งประปรายริมถนนราชดำเนิน

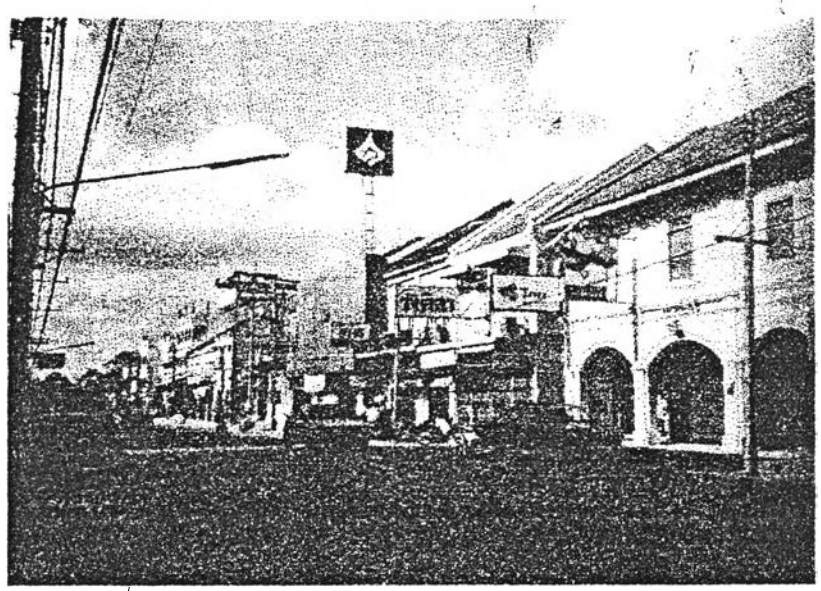

ภาพที่ 4.2 อาคารพาณิชย์ริมถนนราชดำเนินบริเวณตำบลท่าวัง

ลักษณะเฉพาะของบริเวณตำบลคลัง-ตำบลท่าวังเป็นภาพของย่านการค้าที่มีอาคารพาณิชย์เก่า-ใหม่สร้างเป็นแนวติดต่อกันริมสองฟากของถนนราชดำเนิน มีสถาปัตยกรรมหลักเป็นศาสนสถานตั้งอยู่ริมถนนสลับกับอาคารพาณิชย์และด้านหลังอาคารพาณิชย์เก่า มีความหนาแน่นของอาคารสถาปัตยกรรมผังเมืองบริเวณส่วนกลางของย่านตั้งแต่แยกถนนกาชาด-บ่ออ่างไปจดด้านใต้ของคลองท่าวัง ในบริเวณอื่นๆมีความหนาแน่นของอาคารที่มีคุณค่าลดน้อยลงทั้งบริเวณถนนเนรมิต ถนนยมราช ถนนพัฒนาการคูขวางที่เป็นย่านการค้าใหม่ นอกจากนี้ลักษณะผังเมืองโดยรวมของบริเวณมีการเปิดโล่งมากขึ้นเนื่องจากที่โล่งว่างทั้งด้านเหนือและด้านใต้ คือ สนามกีฬาประจำจังหวัด สนามหน้าเมืองและบริเวณศาลาประดู่หก

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนองค์ประกอบทางกายภาพที่สำคัญในเมืองนครศรีธรรมราช

พื้นที่	องค์ประกอบทางกายภาพที่สำคัญ
บริเวณตำบลในเมือง	23
บริเวณตำบลคลัง-ตำบลท่าวัง	17
รวม	40

พื้นที่เมืองนครศรีธรรมราชในภาพรวมนั้น มีการวางตัวและการกระจายตัวของสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญโดยส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในบริเวณตำบลในเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตเมืองเก่านครศรีธรรมราชและเมืองพระเวียง พื้นที่บริเวณอื่นๆมีสถาปัตยกรรมสำคัญกระจายอยู่ตามแนวของถนนราชดำเนินที่เป็นแกนหลักของเมือง

4.1.4 สภาพทั่วไปของสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญในเมืองนครศรีธรรมราช

เมืองนครศรีธรรมราชในสภาพแวดล้อมทางกายภาพปัจจุบัน มีลักษณะของสถาปัตยกรรมที่ปรากฏอยู่ ดังนี้

1) ประเภทของสถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญประวัติศาสตร์โบราณคดี ศิลปสถาปัตยกรรม เป็นสถาปัตยกรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานไว้ มีทั้งศาสนสถาน โบราณสถาน ที่ตั้งอยู่ทั่วไปในเมือง อาทิ วัดพระมหาธาตุฯ วัดหน้าพระลาน หอพระอิศวร กำแพงเมือง หมู่กุฏิวัดวังตะวันตก(กุฏิกลิ่นสะตอ) เป็นต้น และสถาปัตยกรรมที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานและเป็นศาสนสถานไว้ ได้แก่ ตึกแถวและอาคารพาณิชย์เก่าที่พบเห็นได้ริมสองฟากถนนราชดำเนิน อาทิ อาคารพาณิชย์ริมคลองท่าวัง อาคารพาณิชย์ไม้บริเวณตลาดท่าม้า เป็นต้น

อาคารที่ทำการของรัฐและหน่วยงานอื่นๆ อาคารที่ใช้เป็นที่ทำการหรือเพื่อกิจการของหน่วยงานราชการ รวมถึงหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ สถานศึกษา เป็นอาคารที่ปลูกสร้างใหม่ มีรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก สภาพอาคารยังคงอยู่ในสภาพดี ไม่ทรุดโทรม อาทิ อาคารสำนักงานเทศบาลนคร(หลังใหม่) อาคารสถานีตำรวจภูธร อาคารที่ทำการการสื่อสารฯ เป็นต้น

อาคารพาณิชย์สมัยใหม่ อาคารที่สร้างขึ้นใหม่ มีรูปแบบอาคารที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก เป็นอาคารที่ใช้เพื่อประกอบกิจการค้าขาย-อยู่อาศัย ศูนย์การค้า โรงภาพยนตร์ โรงแรม ธนาคาร คลังสินค้า อาคารหอพัก เป็นต้น พบเห็นได้บริเวณถนนยมราช ถนนราชดำเนิน ถนนพัฒนาการคูขวาง ถนนเนรมิต ถนนจำเริญวิถี ถนนบ่ออ่าง เป็นต้น

บ้านพักอาศัย เป็นบ้านเดี่ยวมีบริเวณ พบได้ทั่วไปในพื้นที่ด้านในที่ถัดเข้าไปจากถนนราชดำเนิน อาทิ ถนนประตูขาว ถนนศรีธรรมราช บ้านที่ก่อสร้างเป็นแถวลักษณะ Town House เป็นบ้านที่เกิดจากลักษณะการจัดสรรที่ดินพบได้ในพื้นที่ถนนสายย่อยถัดเข้าไปในพื้นที่

บริเวณด้านตะวันออกของถนนราชดำเนิน บ้านขนาดเล็กที่ก่อสร้างในเนื้อที่จำกัดอยู่อย่างแออัด หรือเป็นบ้านแบ่งเช่าบ้านเช่า ที่อาจมีสภาพใกล้เคียงกับชุมชนแออัด อาทิ บริเวณหลังวัดมุมป้อม บริเวณใกล้วัดท่าโพธิ์ พื้นที่ริมคลองสวนหลวง เป็นต้น

2) ความสูงของสถาปัตยกรรม

ลักษณะความสูงของสถาปัตยกรรมในบริเวณเมืองนครศรีธรรมราชมีหลายระดับความสูง เนื่องจากมีสถาปัตยกรรมหลายประเภท แต่ละประเภทมีวัตถุประสงค์การใช้ประโยชน์รูปแบบที่แตกต่างกัน รวมทั้งระยะเวลาที่มีการก่อสร้างที่ต่างกัน สถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ ศิลปสถาปัตยกรรม ที่มีที่ตั้งกระจายทั่วไปในพื้นที่เมือง ส่วนใหญ่มีความสูงไม่เกิน 8-10 เมตร มียกเว้น คือ พระบรมธาตุเจดีย์ เจดีย์ยักษ์วัดพระเงิน ซึ่งมีความสูงเป็นพิเศษ สูงมากกว่า 50 เมตร เป็นสิ่งที่สื่อถึงเอกลักษณ์อันโดดเด่นของเมือง และถ้าเป็นสถาปัตยกรรมอาคารพาณิชย์ที่เป็นตึกแถวเก่าทั้งที่เป็นอาคารคอนกรีต อาคารไม้ อาคารก่ออิฐฉาบปูน อาคารที่พักอาศัยยุคเก่า บริเวณริมถนนราชดำเนิน ด้านในถัดเข้าไป มีความสูงไม่เกิน 2-3 ชั้น เนื่องจากรูปแบบการก่อสร้าง เทคโนโลยีการก่อสร้างในขณะนั้น หากเป็นสถาปัตยกรรมที่ก่อสร้างใหม่ ไม่ว่าเป็นอาคารพาณิชย์ ตึกแถว โรงแรม อาคารที่ทำการของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมีความสูง 3-5 ชั้น ซึ่งบริเวณพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราชหลังจากมีประกาศบังคับใช้เทศบัญญัติที่เป็นมาตรการด้านกายภาพควบคุมความสูงของอาคารและสิ่งก่อสร้างในปีพ.ศ. 2538 การก่อสร้าง ดัดแปลงอาคารที่จะสูงเกินกว่า 12-15 เมตรตามข้อกำหนดในเทศบัญญัติมีน้อยลง และอาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่มีความสูงเกินกว่า 12-15 เมตรโดยมากเป็นอาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่ก่อสร้างใหม่นอกพื้นที่เมืองเก่า เช่น บริเวณแยกถนนราชดำเนิน-บูรณาราม ถนนพัฒนาการคูขวาง ถนนยมราช อาคารเหล่านี้บางแห่งมีระดับความสูงที่สูงกว่าของกลุ่มอาคารที่มีอยู่เดิมไปมาก บางอาคารมีความสูงถึง 10-15 ชั้น มีผลที่เป็นการทำลายภูมิทัศน์โดยภาพรวมของบริเวณนั้น และทำลายคุณค่าความสวยงามของสภาพแวดล้อมทางกายภาพเมือง

3) ขนาดและสัดส่วนของสถาปัตยกรรม

จะพบว่าโดยส่วนใหญ่แล้ว ขนาดและสัดส่วนของสถาปัตยกรรมจะแบ่งใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะเป็นอาคารสาธารณะ อาทิ เจดีย์พระบรมธาตุ พระวิหารหลวง พระวิหารเขียน อาคารศูนย์การค้า โรงแรม อาคารหาพัก เป็นต้น เป็นสถาปัตยกรรมที่มีขนาดและสัดส่วนขนาดใหญ่ มีความกว้างโดยเฉลี่ยมากกว่า 6 เมตร เนื่องมาจากการใช้ประโยชน์เป็นที่สาธารณะ หากว่าเป็นสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญเป็นแหล่งศิลปกรรม โบราณสถาน สถาปัตยกรรมที่มีขนาดและสัดส่วนที่ใหญ่เหล่านี้มักมีที่ตั้งที่มีบริเวณโดยรอบกว้างขวางไปกันได้กับสัดส่วนของสถาปัตยกรรม และมักตั้งอยู่รวมกันเป็นกลุ่มอาคาร ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง ทำให้ภูมิทัศน์ของเมืองมีความสวยงาม อาทิ พระวิหารหลวง พระบรมธาตุเจดีย์ในวัดพระมหาธาตุฯ เจดีย์ยักษ์วัด

พระเงิน แต่ถ้าเป็นอาคารหรือสถาปัตยกรรมที่ก่อสร้างใหม่ ไม่ว่าจะเป็นอาคารที่ทำการของราชการ อาคารที่ก่อสร้างใหม่ทดแทนในพื้นที่หรืออาคารเพื่อการพาณิชย์ จะเป็นอาคารขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ขนาดเล็ก หรือมีที่ตั้งแทรกตัวอยู่ปะปนกับอาคารขนาดเล็กทั่วไป ทำให้ขนาดและสัดส่วนของอาคารไม่เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ ขนาดของเส้นทางสัญจร เกิดความขัดแย้งในภาพรวมของภูมิทัศน์ในบริเวณนั้น อาทิ อาคารห้างสรรพสินค้าลัคกี้ อาคารสำนักงานเทศบาลหลังใหม่ อาคารที่พักข้าราชการตำรวจ อาคารโรงแรมไทยโฮเต็ล เป็นต้น

ลักษณะอาคารพักอาศัย-ร้านค้าเป็นอาคารขนาดเล็ก หากเป็นอาคารพักอาศัย-ร้านค้าเก่าที่มีความสำคัญอาคารเหล่านี้มีความกว้างโดยเฉลี่ย 3-5 เมตร มีการก่อสร้างเป็นแถวต่อเนื่องกันโดยเฉลี่ยไม่เกิน 3 ห้อง มีที่ตั้งกระจายอยู่ตามย่านการค้าสำคัญ ตลาดท่าม้า แยกถนนชลวิถี-ประตูชัย เป็นต้นหากเป็นอาคารที่ก่อสร้างใหม่มีขนาดความกว้างโดยเฉลี่ย 3-5 เมตรเช่นกัน แต่จะมีการก่อสร้างที่เป็นแถวต่อเนื่องกันมากกว่าตั้งแต่ 5-10 ห้อง และมีขนาดความสูงมากกว่าอาคารเก่าตั้งแต่ 3-5ชั้น พบได้บริเวณริมสองฟากถนนราชดำเนิน ถนนศรีธรรมโศก ถนนกะโรม ถนนพัฒนาการคูขวาง เป็นต้น อาคารเหล่านี้จะตั้งปะปนกันไปมีทั้งอาคารเก่า อาคารใหม่พบเห็นได้ทั่วไปในเมืองนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 4.3 แสดงลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมในเมืองนครศรีธรรมราช

ลักษณะทางกายภาพ / ประเภทอาคาร	ความสูงของสถาปัตยกรรม	ขนาดและสัดส่วนของสถาปัตยกรรม
อาคารที่ทำการของรัฐฯ	3-5 ชั้น หรือ 12-16 เมตร	กว้างประมาณ 60-90 เมตร ลึกประมาณ 20-40 เมตร
อาคารศาสนสถาน	5-8 เมตร	กว้างประมาณ 6-20 เมตร
อาคารที่พักอาศัย (เก่า)	2-3 ชั้น หรือ 6-10 เมตร	กว้างประมาณ 4-8 เมตร
อาคารร้านค้า-พักอาศัย (เก่า)	2-3 ชั้น หรือ 6-10 เมตร	1 ช่วงตึกกว้าง 2-5 ห้อง หรือ 7-20 เมตร/ห้องละ 3.5-4.5 เมตร
อาคารพาณิชย์ (ใหม่)	3-5 ชั้น หรือ 12-21 เมตร	1 ช่วงตึกกว้าง 5-10 ห้อง หรือ 20-40 เมตร/ห้องละ 3.6-4 เมตร
อาคารสาธารณะ	3-15 ชั้น หรือ 12-60 เมตร	กว้าง 60-120 เมตร ลึกประมาณ 60-200 เมตร

4) ลักษณะถนน/ที่จอดรถ

เนื่องจากเมืองนครศรีธรรมราชมีลักษณะผังเมืองเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าในแนวยาว มีถนนราชดำเนินเป็นแกนหลัก เนื่องจากเป็นเมืองที่มีพัฒนาการมานาน สถาปัตยกรรม อาคาร สิ่งก่อสร้างต่างๆมีการก่อสร้างเป็นแนวประชิดกับริมถนนทั้งสองฟาก จึงมีข้อจำกัดในการขยายพื้นผิวการจราจร มีปัญหาเรื่องที่จอดรถ และถนนสายรองอื่นๆมีขนาดไม่กว้างมากนักมีข้อจำกัดในลักษณะเดียวกัน จึงมีผลกระทบต่อภูมิทัศน์ของเมืองและมีปัญหาการจราจรเป็นอย่างมาก หากมีการก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่ๆขึ้นมาทดแทนในบริเวณริมถนนสายหลัก อาทิ บริเวณถนนจำเริญ วิถีที่ตั้งของห้างสรรพสินค้าลัคกี้ ห้างสหไทย มีปัญหาการจราจรและขาดแคลนที่จอดรถเสมอ เมื่อถึงช่วงวันหยุดหรือช่วงเทศกาล

โครงข่ายการสัญจรในเมืองมีลักษณะข่ายการสัญจรตามถนนแนวยาว ผสมผสานกับโครงข่ายแบบตาตาราง โดยมีถนนราชดำเนินเป็นถนนสายหลักและส่งต่อการจราจรเข้าสู่ถนนตาราง และถนนซอยที่แยกเข้าสู่ย่านต่างๆ ซึ่งมีการขยายตัวออกไปจากถนนสายหลักในรัศมีที่ขยายเข้าไปในพื้นที่ด้านนอกจากแนวสันทรายมากขึ้น การสัญจรในชุมชนจึงเข้าถึงได้สะดวก มีถนนราชดำเนินที่ตัดผ่านทุกย่านของเมืองและทำหน้าที่รองรับการสัญจรในระดับเมืองได้ดี

ในพื้นที่เมืองนครศรีธรรมราชในส่วนที่กำลังมีการขยายตัวนั้น คือ บริเวณถนนพัฒนาการคูขวางมีความสะดวกในการสัญจรมากขึ้น เนื่องจากกำลังมีการดำเนินการปรับปรุงขยายถนนในบางช่วงให้กว้างขวางมากขึ้น และให้ถนนมีสภาพที่ดีขึ้น

สภาพการสัญจรของเมืองนครศรีธรรมราชมีลักษณะเป็นการสัญจรตามแนวยาวและมีระบบเชื่อมต่อกับถนนตาตารางในระดับพื้นที่ชุมชน เป็นผลดีมีการเข้าถึงพื้นที่ได้เป็นส่วนใหญ่ การสัญจรไม่สับสน แต่ถนนราชดำเนินที่เป็นถนนสายหลักของเมืองนครศรีธรรมราชต้องทำหน้าที่รับปริมาณการจราจรทั้งเมือง เกิดปัญหาความคับคั่งของการจราจร มีความยากลำบากในการเดินทางเข้าสู่ศูนย์กลางต่างๆและการสัญจรต้องผ่านจุดตัดบริเวณทางแยกที่มีอยู่มากตามแนวยาวของเมือง และปัญหาเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นทุกวัน

4.1.5 สภาพการพัฒนาระดับย่าน

เมืองนครศรีธรรมราชจะประกอบด้วยชุมชนย่านต่างๆ ดังนี้

ชุมชนเมืองเก่า ประกอบด้วย

- ชุมชนเมืองเก่าบริเวณตอนใต้ เป็นบริเวณที่ตั้งของวัดต่างๆ รายล้อมด้วยชุมชนพักอาศัย อาทิ ชุมชนหน้าพระบรมธาตุ ชุมชนหลังพระบรมธาตุ
- ชุมชนบริเวณตอนกลางของเมืองเก่า เป็นบริเวณที่ตั้งของศาลากลางจังหวัด ส่วนราชการต่างๆ และย่านการค้าตลาดท่าม้า ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญของเมือง

- ชุมชนบริเวณตอนเหนือ หรือบริเวณด้านหน้าเมือง อันเป็นที่ตั้งของศาสนสถานที่สำคัญ เป็นที่ตั้งของบ้านพักข้าราชการ

โดยมีตัวอย่างชุมชนเมืองเก่าที่น่าสนใจ คือ

ชุมชนหน้าพระบรมธาตุ เป็นชุมชนพักอาศัยดั้งเดิมที่มีมานาน มีปรากฏร่องรอยความเก่าแก่จากสภาพอาคารบางส่วนที่ยังใช้งานได้ สภาพการพักอาศัยยังไม่หนาแน่นมากนัก

รูปแบบการใช้อาคาร เป็นในลักษณะการใช้อาคารเพื่อการอยู่อาศัย บางส่วนที่อยู่ติดกับริมถนนราชดำเนินจะมีการเปิดกิจการร้านค้าต่างๆ

ลักษณะอาคาร อาคารริมถนนราชดำเนินเป็นอาคารแถวสมัยเก่าปลูกปะปนกับอาคารแถวสมัยใหม่ พื้นที่ด้านในเป็นบ้านเดี่ยวพักอาศัย บ้านทาวน์เฮ้าส์

ความสูงของอาคาร โดยส่วนใหญ่เป็นอาคารสูง 2 ชั้นปะปนกับอาคารชั้นเดียว

ชุมชนท่าวัง

ลักษณะของชุมชน เป็นชุมชนพาณิชยกรรม ซึ่งเป็นศูนย์กลางกิจกรรมการค้า การบริการ และการขนส่งที่สำคัญของเมืองนครศรีธรรมราช

รูปแบบการใช้อาคาร เนื่องจากว่าเป็นชุมชนที่มีการอยู่อาศัยหนาแน่น การใช้อาคารส่วนมากใช้เพื่อการประกอบกิจการค้าและพักอาศัยควบคู่กันไป โดยมีการใช้อาคารประเภทอื่นตั้งปะปนอยู่ เช่น อาคารกิจกรรมทางศาสนา วัดเสาธงทอง วัดวังตะวันออก วัดวังตะวันตก วัดบูรณาราม

ลักษณะอาคาร ส่วนมากเป็นอาคารตึกแถวสมัยใหม่ที่มีอยู่ทั่วไปตั้งปะปนกับอาคารสมัยเก่า

ความสูงของอาคาร อาคารส่วนใหญ่มีความสูง 2-3 ชั้น ในย่านใจกลางบางแห่งมีอาคารที่มีความสูง 5-10 ชั้น

4.2 การเปลี่ยนแปลงของเมืองเก่านครศรีธรรมราช

เมืองนครศรีธรรมราชมีพัฒนาการเป็นเมืองที่ต่อเนื่องยาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกิดขึ้นในพื้นที่ย่อมส่งผลต่อเมืองในด้านต่างๆ ทั้งรูปแบบกิจกรรม รูปแบบสถาปัตยกรรม ภูมิทัศน์ในพื้นที่ รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ และนำไปสู่การประมวลสภาพปัญหาและผลกระทบที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองนครศรีธรรมราช ที่จะเป็นข้อสนับสนุนที่บ่งชี้ความสำคัญที่ควรมีการกำหนดให้มีมาตรการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองนครศรีธรรมราช

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองนครศรีธรรมราช จัดทำโดยการเปรียบเทียบภาพถ่ายทางอากาศใน 2 ช่วงปีประกอบกับแผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2540 จากการสำรวจเพื่อจัดทำผังเมืองรวมเมืองนครศรีธรรมราช(ปรับปรุงครั้งที่ 2)

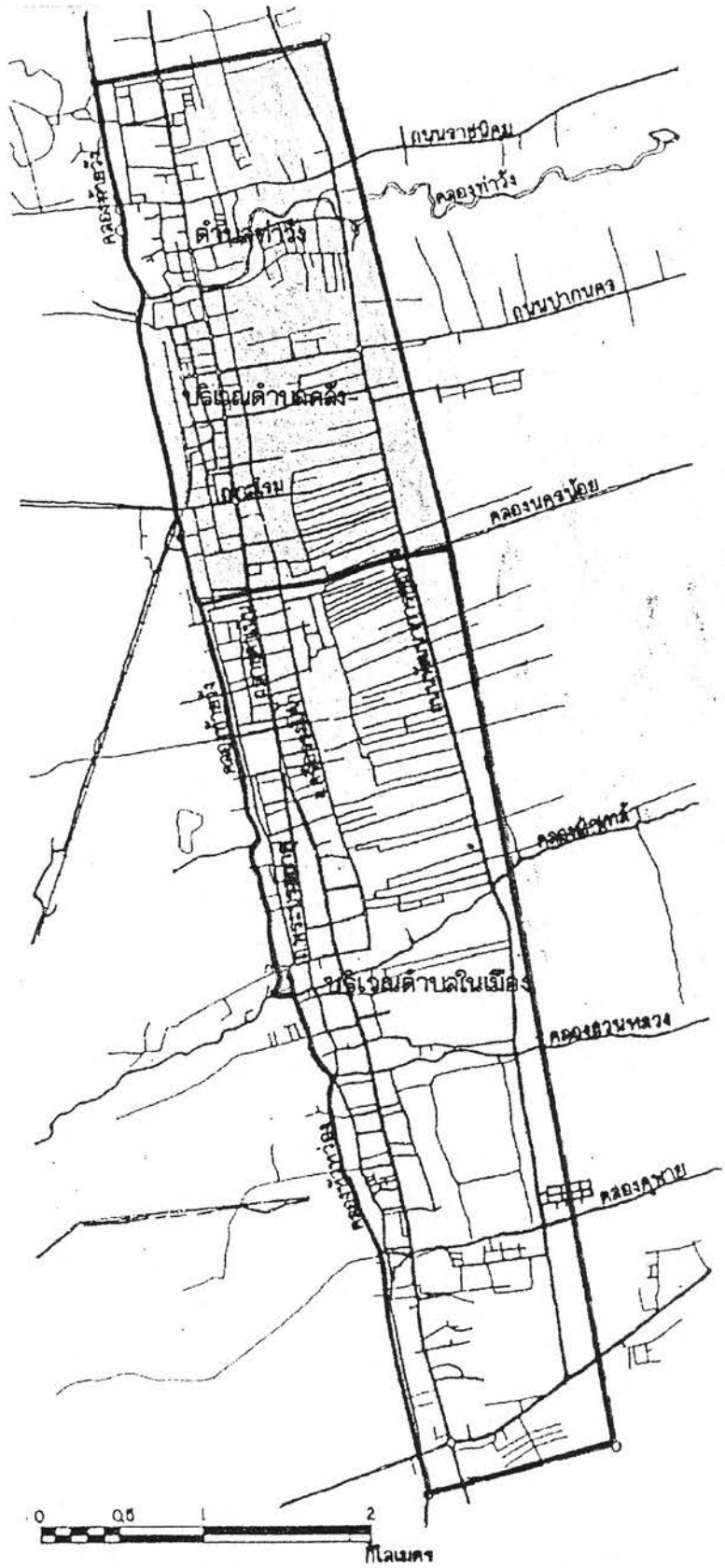

แผนที่ 4.7 แสดงการแบ่งพื้นที่ศึกษาเมืองนครศรีธรรมราช

☐ บริเวณตำบลในเมือง

☐ บริเวณตำบลคลัง-ท่าวัง

แนวทางการอนุรักษ์เมืองเก่านครศรีธรรมราช

เพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน สภาพทางกายภาพของเมืองที่เปลี่ยนแปลงเนื่องจากสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมถึงการสำรวจภาคสนามเพื่อทราบถึงการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ โดยศึกษาในเรื่องลักษณะกิจกรรม การใช้ประโยชน์สถาปัตยกรรม รูปแบบสถาปัตยกรรม สิ่งก่อสร้าง สภาพทางกายภาพของของสถาปัตยกรรม สิ่งก่อสร้าง รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพในภาพรวมของบริเวณ โดยการเปรียบเทียบภาพถ่ายทางอากาศในปี พ.ศ. 2538 (ภาพที่ 4.3) ซึ่งเป็นช่วงเวลาของการเริ่มประกาศใช้กฎกระทรวง ฉบับที่ 221 ซึ่งเป็นผังเมืองรวมเมืองนครศรีธรรมราช (ปรับปรุงครั้งที่ 1) เปรียบเทียบกับภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. 2542 (ภาพที่ 4.4) เป็นช่วงเวลาที่ประกาศใช้กฎกระทรวงมาแล้ว 4 ปีและเป็นปีล่าสุด

จากลักษณะทั่วไปของสภาพแวดล้อมทางกายภาพเมืองนครศรีธรรมราช สามารถจัดแบ่งบริเวณที่ศึกษาเป็น 2 บริเวณหลักๆ คือ บริเวณตำบลในเมือง บริเวณตำบลคลัง-ตำบลท่าวัง (แผนที่ 4.7)

4.2.1 การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณตำบลในเมือง

บริเวณตำบลในเมืองประกอบด้วยพื้นที่เขตเมืองเก่านครศรีธรรมราชซึ่งมีเทศบัญญัติเป็นมาตรการควบคุมด้านความสูงของอาคารที่จะก่อสร้าง ดัดแปลง ในบางบริเวณจะสูงได้ไม่เกิน 12 เมตรและ 15 เมตรตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 ตำบลในเมืองยังรวมถึงพื้นที่เมืองพระเวียงและพื้นที่เกี่ยวเนื่องตั้งแต่ริมคลองนครน้อย(คลองหน้าเมือง)ลงมาทางทิศใต้จนจดสี่แยกหัวถนน-ศาลามีชัย รวมทั้งพื้นที่บริเวณสองฟากถนนพัฒนาการคูขวางที่อยู่ในเขตตำบลในเมือง การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นประเภทสถาบันราชการ ศาสนสถาน สถานศึกษา ที่อยู่อาศัย และพาณิชยกรรมกระจายปะปนกันในพื้นที่ นอกจากนี้ยังเป็นบริเวณที่ตั้งขององค์ประกอบทางกายภาพที่สำคัญด้านประวัติศาสตร์และเอกลักษณ์ของเมือง โดยมีวัดพระมหาธาตุฯ พระบรมธาตุเจดีย์เป็นองค์ประกอบสำคัญ เป็นสิ่งสำคัญต่อมุมมองทัศนียภาพโดยรวมของเมือง และมีองค์ประกอบที่สำคัญอื่นๆ อาทิ กำแพงเมือง วัดเสมาเมือง หอพระนารายณ์ หอพระอิศวร วัดสวนหลวง วัดท้าวโคตร เป็นต้น โดยส่วนใหญ่มีตำแหน่งที่ตั้งกระจายอยู่ตามแนวถนนราชดำเนิน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจากภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. 2538(ภาพที่ 4.3)(แผนที่ 4.8)กับปี พ.ศ. 2542(ภาพที่ 4.4)(แผนที่ 4.9)นั้น ในภาพรวมของบริเวณมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่มาก การใช้ประโยชน์ที่ดินโดยส่วนใหญ่ของบริเวณยังคงเป็นประเภทที่อยู่อาศัย มีการเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณมีพื้นที่ประเภทที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น มีความหนาแน่นเพิ่มขึ้นทั้งการก่อสร้างที่อยู่อาศัยเพิ่มเติมในบริเวณที่เว้นว่าง อาทิ ที่เว้นว่างบริเวณถนนสายย่อยด้านตะวันออก-ตะวันตกของถนนพัฒนาการคูขวาง ที่เว้นว่างบริเวณริมคลองป่าเหล้า คลองสวนหลวง เป็นต้น บริเวณดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณในรูปแบบที่อยู่อาศัยจากบ้านเดี่ยวมีบริเวณบ้านเดี่ยวขนาดเล็กเป็นบ้านแถว ทาวเฮาส์ ในส่วนของการเปลี่ยนประเภทการใช้ประโยชน์

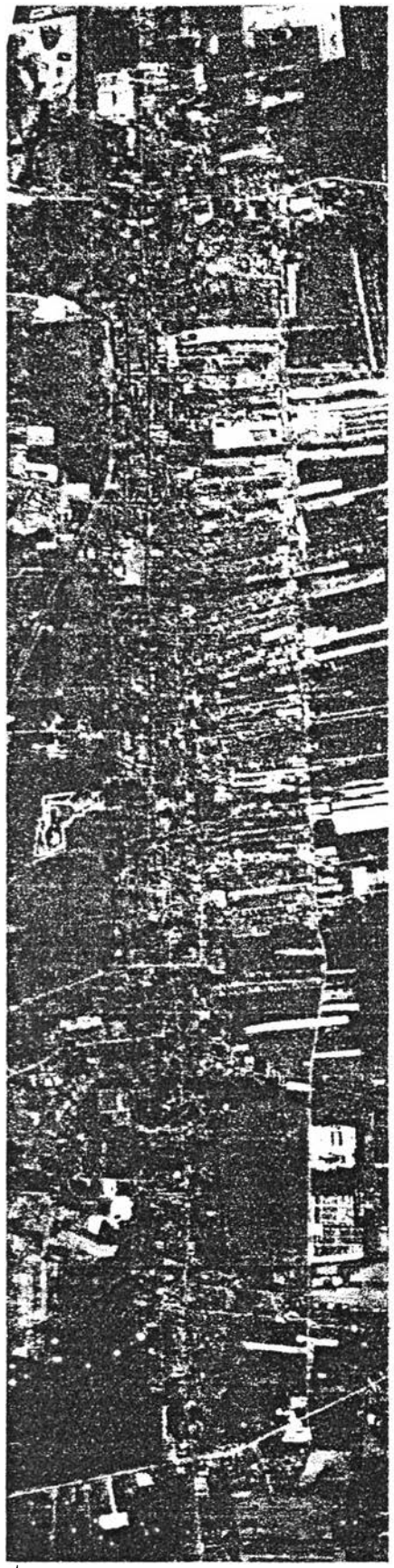

ภาพที่ 4.3 ภาพถ่ายทางอากาศ ปี พ.ศ. 2538
บริเวณเมืองนครศรีธรรมราช

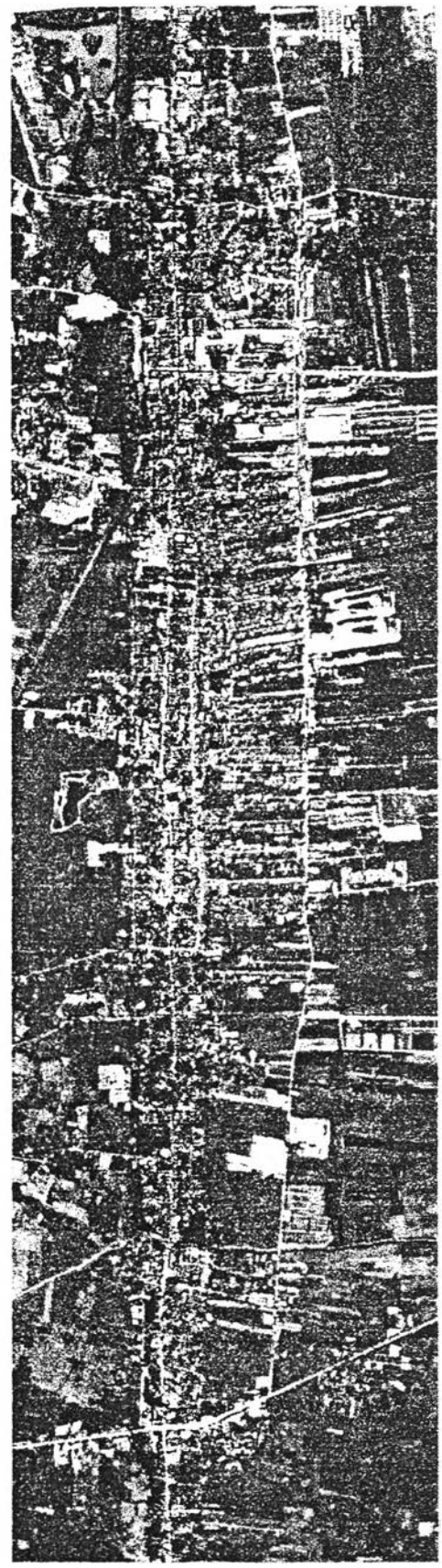

ภาพที่ 4.4 ภาพถ่ายทางอากาศ ปี พ.ศ. 2542
บริเวณเมืองนครศรีธรรมราช

ที่ดินจากประเภทที่อยู่อาศัยเป็นพาณิชยกรรม-ที่อยู่อาศัยมีเพิ่มขึ้น เกิดขึ้นเป็นจุดๆบริเวณสองฟากถนนสายสำคัญ ได้แก่ ถนนราชดำเนิน บริเวณตลาดท่าม้า ด้านหน้าโรงพยาบาลมหาราช สี่แยกหัวถนน-ศาลามีชัย ถนนศรีธรรมโศก บริเวณต่อเนื่องกับตลาดท่าม้า ถนนพัฒนาการคูขวาง บริเวณใกล้กับคลองคูพาย เนื่องเป็นพื้นที่ริมถนนสำคัญที่มีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อประโยชน์ในกิจกรรมการค้า-การบริการเป็นพื้นที่ในกรรมสิทธิ์ของภาคเอกชน ส่วนพื้นที่ริมถนนราชดำเนินในบริเวณอื่นๆ อาทิ บริเวณด้านเหนือใกล้แนวกำแพงเมือง บริเวณใกล้คลองป่าเหล้า เป็นต้น มีการเปลี่ยนแปลงน้อยเนื่องจากเป็นพื้นที่ในกรรมสิทธิ์ของภาครัฐ เป็นพื้นที่ศาสนสถาน โบราณสถาน สภาพปัจจุบันบริเวณตำบลในเมืองมีสภาพเนื้อเมืองประกอบด้วยสถาปัตยกรรมและสิ่งก่อสร้างต่างๆที่สำคัญต่อสภาพแวดล้อมของเมืองตั้งอยู่จำนวนมาก มีทั้งที่เป็นศาสนสถาน โบราณสถาน อาคารที่ทำการราชการ-รัฐวิสาหกิจ อาคารสถานศึกษา อาคารที่อยู่อาศัย อาคารพาณิชย์ ซึ่งจากลักษณะทางกายภาพของอาคารจัดจำแนกเป็น อาคารขนาดเล็ก ซึ่งเป็นอาคารที่อยู่อาศัย อาคารร้านค้า อาคารพาณิชย์ มีทั้งอาคารเก่าที่มีคุณค่าและอาคารใหม่มีที่ตั้งปะปนกันทั้งในลักษณะตั้งประชิดหรือตั้งรวมเป็นกลุ่มกับอาคารเก่า และอาคารพาณิชย์สมัยใหม่ที่มีความแตกต่างจากอาคารเก่าทั้งด้านความสูงของอาคารและขนาดของอาคารนั้นจะมีที่ตั้งห่างออกไปบริเวณถนนตัดใหม่ ได้แก่ ถนนพัฒนาการคูขวาง โดยที่อาคารพาณิชย์-อาคารร้านค้านั้นมีที่ตั้งส่วนใหญ่ริมถนนราชดำเนินและริมถนนสายหลักอื่นๆ อาทิ ถนนศรีธรรมโศก ถนนชลวิถี ถนนพระบรมธาตุ ถนนพัฒนาการคูขวาง เป็นต้น ส่วนอาคารที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีที่ตั้งในบริเวณที่อยู่ถัดเข้าไปจากริมถนนสายหลักบริเวณด้านในของพื้นที่ จะมีบางส่วนที่ตั้งอยู่ริมถนนสายหลักเนื่องจากเป็นที่อยู่อาศัยอาคารเก่าที่มีมานาน ถ้าเป็นอาคารเก่าส่วนใหญ่มีทั้งบ้านเดี่ยวมีบริเวณขนาดเล็ก-ใหญ่ อาคารที่อยู่อาศัยแบบเรือนแถว อาคารร้านค้าตึกแถว กิจกรรมการใช้ประโยชน์อาคารนั้นใช้เป็นที่อยู่อาศัย เป็นที่ประกอบกิจการค้าขายเล็กๆการบริการภายในพื้นที่พร้อมอยู่อาศัย เป็นร้านขายของที่ระลึก มีบางอาคารจำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลงต่อเติมอาคารจากลักษณะเดิมเพื่อเปลี่ยนการใช้ประโยชน์จากที่อยู่อาศัยเป็นที่ประกอบกิจการร้านค้า โรงซ่อมรถยนต์-จักรยายนตร์ขนาดเล็ก

อาคารที่ก่อสร้างใหม่มีทั้งบ้านเดี่ยว บ้านแถว ทาวเฮ้าส์ อาคารพาณิชย์ กิจกรรมการใช้ประโยชน์อาคารมีหลากหลายทั้งเพื่อการอยู่อาศัย ประกอบกิจการค้าขาย มีการตั้งบริษัทห้างร้านที่อาจใช้พื้นที่อาคารติดต่อกันตั้งแต่ 2-3 ห้องขึ้นไป เป็นโรงซ่อมรถยนต์-จักรยาน-ยนตร์ขนาดกลางๆที่มีบริเวณจอดรถพอสมควร

สำหรับอาคารสาธารณะ-อาคารขนาดใหญ่ มีการใช้ประโยชน์อาคารเป็นอาคารที่ทำการราชการ-รัฐวิสาหกิจ อาคารศาสนสถาน อาคารสถาบันการศึกษา อาคารชุดพักอาศัย อาคารหอพัก อาคารศูนย์การค้า โรงแรม ส่วนใหญ่มีที่ตั้งริมถนนราชดำเนิน ถนนพัฒนาการคูขวาง สามารถมองเห็นได้จากแนวถนนสายหลัก มีอาคารเก่าที่มีความสำคัญและอาคารก่อสร้างใหม่

ปะปนกันในพื้นที่ อาทิ หอพระอิศวร หอพระนารายณ์ อาคารศาลากลางจังหวัด อาคารศาลจังหวัด พระวิหารหลวง อาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินครศรีธรรมราช อาคารชุดพักอาศัยข้าราชการ

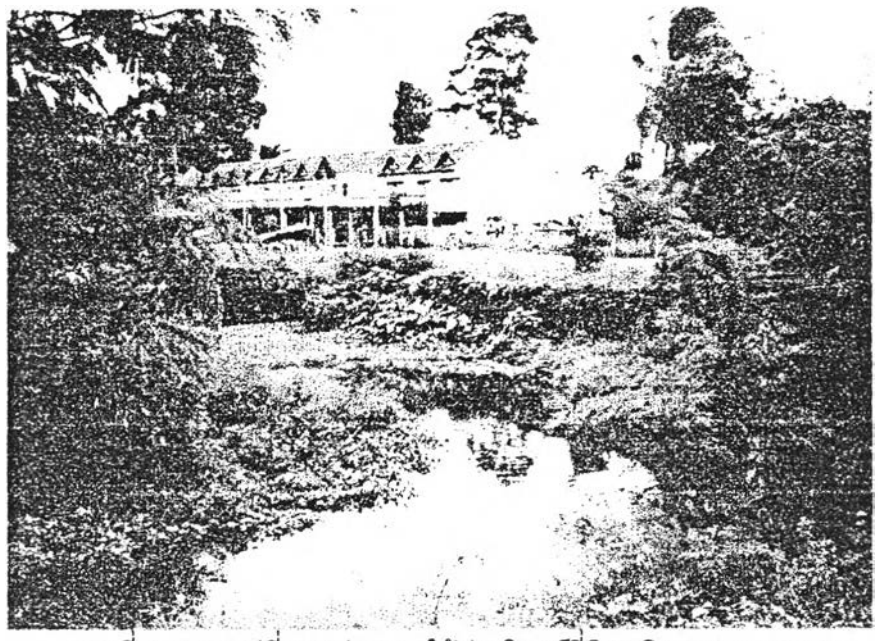

ภาพที่ 4.5 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณคลองคูพาย และรูปลักษณ์ของอาคารก่อสร้างใหม่

ตำรวจ เป็นต้น นอกจากนั้นมีสิ่งก่อสร้างเพื่อสาธารณะประโยชน์ สิ่งก่อสร้างเพื่อการค้าที่พบเห็นได้ตามแนวถนน อาทิ เสาสัญญาณไฟจราจร เสาไฟฟ้า ป้ายโฆษณา เป็นต้น ในบางบริเวณมีสิ่งก่อสร้างที่ขัดแย้งต่อสภาพโดยรวมของพื้นที่ ได้แก่ สถานีบริการน้ำมันที่ตั้งอยู่ริมถนนราชดำเนินด้านตรงข้ามกับศาลพระเสื้อเมือง อาจเป็นอันตรายต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพโดยรวมได้

- สภาพความหนาแน่นของอาคารในบริเวณนี้มีหลายระดับแล้วแต่บริเวณที่ตั้ง อาทิ บริเวณด้านเหนือใกล้กำแพงเมืองเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการ ศาสนสถาน บ้านพักข้าราชการ บริเวณที่ตั้งของสถานที่แต่ละแห่งนั้นมีอาณาบริเวณ เป็นผลให้มีความหนาแน่นของอาคารมีไม่มาก วัดมุมป้อมและบริเวณโดยรอบบริเวณนี้เป็นชุมชนที่อยู่อาศัยที่ลักษณะเกือบเป็นชุมชนแออัด บ้านที่อยู่อาศัยมีขนาดเล็กไม่มีอาณาบริเวณ บ้านแถวเป็นผลให้บริเวณนี้มีความหนาแน่นของอาคารในพื้นที่มากพอสมควร บริเวณตลาดท่าม้าบริเวณนี้เป็นพื้นที่ย่านการค้าและอยู่ใกล้กับสถานที่ราชการสำคัญ มีอาคารพาณิชย์ อาคารเรือนแถวตั้งอยู่ริมถนนราชดำเนิน เป็นผลให้มีสภาพความหนาแน่นของอาคารในพื้นที่มากกว่าบริเวณอื่นๆและลักษณะความหนาแน่นของอาคารมีต่อเนื่องไปตามถนนสายย่อยจนถึงถนนศรีธรรมโศกและพื้นที่ด้านทิศตะวันตกของถนนราชดำเนินบริเวณซอย ณ นครเนื่องจากเป็นบริเวณที่ตั้งบ้านเรือนดั้งเดิม มีบ้านเก่าที่มีคุณค่ามากมาย หากเป็นพื้นที่ถัดเข้าไปจากถนนราชดำเนินในบริเวณอื่นๆความหนาแน่นของอาคารจะเบา

บางลง พื้นที่บริเวณสองฟากถนนพัฒนาการความหนาแน่นของอาคารมีน้อย เป็นพื้นที่เปิดใหม่ เป็นที่ตั้งของซุปเปอร์เซ็นเตอร์ขนาดใหญ่ โรงแรม โครงการที่อยู่อาศัยของการเคหะฯ และมีอาคารพาณิชย์-ตึกแถวก่อสร้างในพื้นที่ประปรายเนื่องจากเป็นถนนตัดใหม่เมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา การขยายตัวของพื้นที่เมืองยังมีไม่มาก

- รูปลักษณ์ทางกายภาพของสถาปัตยกรรมและสิ่งก่อสร้างในพื้นที่ อาคารขนาดเล็กถ้าเป็นอาคารเก่ามักก่อสร้างเป็นอาคารไม้ อาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ อาคารก่ออิฐถือปูน มีทรงหลังคาจั่วหรือหลังคาปั้นหยา มีความสูงของอาคารสองชั้น ถ้าเป็นเรือนแถวหรือตึกแถวจะก่อสร้างต่อเนื่องกันไม่เกิน 3-5 ห้อง ถ้าเป็นอาคารใหม่มักเป็นอาคารก่อสร้างโดยคอนกรีตเสริมเหล็ก รูปแบบอาคารเป็นสมัยใหม่ เปลี่ยนแปลงจากเดิม มีความสูงของอาคารตั้งแต่ 2-5 ชั้น ถ้าเป็นอาคารพาณิชย์หรือตึกแถวหรือทาวเฮ้าส์จะก่อสร้างต่อเนื่องกันตั้งแต่ 5-10 ห้อง ถ้าอาคารเก่าและอาคารใหม่มีที่ตั้ประชิดกันคงเกิดความแตกต่างในด้านขนาดมวลของอาคาร ทั้งความสูง จำนวนห้องที่ก่อสร้างต่อเนื่อง

หากเป็นอาคารสาธารณะ ที่มีลักษณะอาคารเก่า ศาสนสถาน โบราณสถานจะได้รับการบูรณะปรับปรุงซ่อมแซมด้วยการก่ออิฐฉาบปูน หรือโดยโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก เพื่อเพิ่มความแข็งแรงคงทน แต่คงรูปลักษณ์แบบเดิมไว้ให้มากที่สุด อาทิ หอพระอิศวร หอพระนารายเน์ พระบรมธาตุเจดีย์ เป็นต้น อาคารเก่ามักไม่ตั้งเป็นอาคารโดดเดี่ยว แต่จะเป็นที่ตั้งที่มีอาณาบริเวณล้อมรอบ ดังนั้นแม้ว่าอาคารเก่าหรือสถาปัตยกรรมนั้นจะเป็นสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่ มีความสูงมาก ก็ไม่มีผลกระทบต่อภูมิทัศน์ของบริเวณ อาทิ พระบรมธาตุเจดีย์ พระวิหารหลวงที่ตั้งอยู่ในบริเวณวัดพระมหาธาตุฯ อาคารใหม่เป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก รูปแบบอาคารสมัยใหม่ อาคารมีขนาดใหญ่ มีความสูงของอาคารตั้งแต่ 3-5 ชั้น บางแห่งที่ตั้งมีอาณาบริเวณล้อมรอบขนาดได้สัดส่วนกับอาคาร จะมีผลกระทบต่อภูมิทัศน์ของบริเวณไม่มาก อาทิ ศาลากลางจังหวัด ศาลจังหวัด โรงพยาบาลมหาราช อาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินครศรีธรรมราช เป็นต้น แต่บางแห่งที่เป็นอาคารขนาดใหญ่มีอาณาบริเวณน้อยหรือไม่มีอาณาบริเวณที่ล้อมรอบและตั้งชิดริมถนน ก็มีผลกระทบต่อภูมิทัศน์ของบริเวณมากพอควร อาทิ อาคารชุดพักอาศัยของข้าราชการตำรวจ อาคารชุดพักอาศัยของการเคหะฯ ซึ่งอาคารเหล่านี้มีการก่อสร้างก่อนที่เทศบัญญัติจะประกาศใช้ นอกจากนี้มีอาคารก่อสร้างใหม่ที่มีความสูงของอาคารมาก รวมทั้งมีขนาดสัดส่วนอาคารที่ใหญ่โต เช่น อาคารห้างโลตัส โรงแรมทวินโลตัส บริเวณริมถนนพัฒนาการคูขวางก็ตั้งอยู่นอกพื้นที่ควบคุมความสูงอาคารตามเทศบัญญัติ แม้ที่ตั้งอยู่ห่างออกไปจากบริเวณพื้นที่เมืองเก่าจะมีผลกระทบต่อภูมิทัศน์บริเวณเมืองเก่าไม่มากก็ตาม แต่ไม่ควรให้มีอาคารที่มีขนาดสัดส่วนขนาดนั้นเกิดขึ้นในพื้นที่เมืองมากนัก เนื่องจากมีผลให้สภาพแวดล้อมทางกายภาพโดยรวมของเมืองมีการเปลี่ยนแปลงขาดความกลมกลืน ในส่วนของสิ่งก่อสร้างเพื่อสาธารณะประโยชน์และ

เพื่อการค้าเป็นสิ่งก่อสร้างที่เกิดขึ้นพร้อมกับความเจริญของเมืองมักมีความสูงและที่ตั้งที่มีผลกระทบบดบังมุมมองของสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญและภูมิทัศน์โดยรวมของบริเวณ

- สภาพทางกายภาพของอาคาร สถาปัตยกรรม สิ่งก่อสร้างและสภาพแวดล้อมทางกายภาพโดยรวมในบริเวณตำบลในเมือง อาคารสาธารณะโดยทั่วไปมีทั้งสภาพที่ชำรุดและที่ยังมีสภาพดีปะปนกันไป ที่บริเวณเมืองพระเวียงและพื้นที่เกี่ยวเนื่องมีวัดหลายแห่งตั้งอยู่ ได้แก่ วัดสวนหลวง วัดพระเสด็จ(ร้าง) วัดบ่อโพง(ร้าง) วัดกุฎ(ร้าง) วัดเพชรจริก และวัดพระเวียง(ร้าง) เมื่อครั้งมีการตัดถนนราชดำเนินผ่านบริเวณเมืองพระเวียงนั้น ทำให้พื้นที่ของวัดขนาดใหญ่ถูกตัดแบ่งออกโดยส่วนที่เหลืออยู่น้อยจะกลายเป็นวัดร้าง ได้แก่ วัดสวนหลวงตะวันออก วัดเพชรจริกตะวันออก สภาพของวัดที่ไม่ร้างสถาปัตยกรรมและสิ่งก่อสร้างภายในค่อนข้างทรุดโทรมพอสมควร ในบริเวณที่เป็นเนินดินซึ่งมีซากโบราณสถาน ที่สันนิษฐานว่าเป็นที่ตั้งของบ้านพระเวียงได้ถูกทำลายปรับปรุงเป็นพื้นที่ก่อสร้างอาคารชุดพักอาศัยของข้าราชการตำรวจไปหมดแล้ว ซึ่งสภาพของอาคารค่อนข้างทรุดโทรมขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้อาศัย บริเวณวัดพระเวียงซึ่งอยู่ติดกับคูเมืองคลองคูพายด้านทิศใต้ปัจจุบันกลายเป็นที่ทำการบ้านศรีธรรมราชของกรมประชาสงเคราะห์ จึงไม่มีหลักฐานทางโบราณคดีเหลืออยู่ พื้นที่วัดร้างอื่นๆกลายเป็นที่ตั้งของที่ทำการของส่วนราชการต่างๆ การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณเมืองพระเวียงนอกจากเป็นวัด สถานที่ราชการ ที่อยู่อาศัยของข้าราชการแล้ว สำหรับพื้นที่ตามแนวถนนราชดำเนินลงมาด้านใต้จนจดสี่แยกหัวถนน-ศาลามีชัย พื้นที่ริมถนนพัฒนาการและพื้นที่บริเวณใกล้เคียงที่ส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์เป็นที่อยู่อาศัยพาณิชยกรรม สถานที่ราชการ ลักษณะอาคารมีทั้งที่อาคารใหม่ อาคารเก่าที่เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กทั้งหลังหรือเป็นอาคารครึ่งไม้ครึ่งตึกหรือเป็นอาคารไม้ ซึ่งมีสภาพดีและสภาพที่ทรุดโทรมปะปนกันตามแต่การเอาใจใส่ดูแลของผู้ถือกรรมสิทธิ์

สำหรับบริเวณเมืองเก่าและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ทางตอนเหนือตามแนวถนนราชดำเนินตั้งแต่ถนนประตูชัยใต้ถึงถนน ท่าม้าและถนนประสิทธิ์ เป็นที่ตั้งของโบราณสถาน สถานที่ราชการ สถานศึกษา ศาสนสถาน บ้านพักของข้าราชการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาคารที่ใช้งานมานานแต่ยังคงได้รับการดูแลให้อยู่ในสภาพที่ดีพอใช้ สำหรับวิหารพระเสมาชัย หอพระนารายณ์ หอพระอิศวรซึ่งเป็นศาสนสถานที่สำคัญในบริเวณนี้ สภาพอาคารยังอยู่ในสภาพที่ดี ส่วนย่านพาณิชยกรรมบริเวณตลาดท่าม้าซึ่งอยู่ถัดมาทางด้านใต้นั้นจะพบว่าเป็นอาคารไม้ อาคารครึ่งตึกครึ่งไม้มีสภาพอาคารที่ดี ส่วนอาคารพาณิชย์อื่นๆยังอยู่ในสภาพที่ดี สำหรับบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกับตลาดท่าม้ามีสถานที่สำคัญ คือศาลากลางจังหวัด ศาลจังหวัดและหอพระพุทธสิหิงค์ สถานที่ราชการอื่นๆ อาคารต่างๆเหล่านี้ยังคงได้รับการดูแลให้อยู่ในสภาพที่ดี ถัดจากส่วนราชการไปทางใต้การใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นประเภทศาสนสถาน โบราณสถาน และมีสถานที่สำคัญเป็นที่ตั้งของศาลพระเสื้อเมือง ศาลเจ้าแม่ทับทิม แม้ว่าจะเป็นอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมน้อย แต่อาคารก็ยังคง

ได้รับการดูแลให้อยู่ในสภาพที่ดี ฐานพระสยมซึ่งตั้งอยู่ริมถนนพระบรมธาตุนั้น อาคารที่ครอบคลุมโบราณวัตถุมีสภาพค่อนข้างทรุดโทรมมาก พื้นที่บริเวณถนนท่าขีและถนนพานยมจดถนนชลวิถีและถนนประตูชัยใต้ ซึ่งเป็นที่ตั้งของวัดพระมหาธาตุฯและองค์ประกอบสำคัญอื่นๆนั้นมีสภาพอาคารที่อยู่ในสภาพดี สำหรับพื้นที่ซึ่งอยู่ถัดเข้าไปจากแนวถนนราชดำเนินส่วนใหญ่เป็นอาคารพักอาศัยทั้งเก่าและใหม่ซึ่งมีลักษณะเป็นบ้านเดี่ยวสร้างด้วยไม้ ทาวเฮ้าส์ บ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก และอาคารชุดพักอาศัย-หอพัก สภาพอาคารมีทั้งที่ทรุดโทรม มีสภาพดีปะปนกันตามสภาพการใส่ใจดูแลของผู้อยู่อาศัย และพื้นที่บริเวณริมถนนพัฒนาการที่ต่อเนื่องออกไปทางด้านตะวันออกนั้น มีการเชื่อมต่อกับถนนพื้นที่ด้านในถัดจากริมถนนราชดำเนินด้วยถนนสายย่อย ลักษณะของอาคารและสิ่งก่อสร้างที่มีในบริเวณนี้เป็นอาคารใหม่ที่ก่อสร้างไม่นานสภาพอาคารค่อนข้างดี ได้รับการดูแลเอาใจใส่พอสมควร

- สภาพถนน/ที่จอดรถ สภาพทั่วไปของถนนในบริเวณตำบลในเมืองเป็นถนนที่มีเขตทางแคบ เนื่องจากเป็นถนนที่พัฒนาจากทางเดินหรือทางเกวียน และมีสิ่งก่อสร้างตั้งอยู่ชิดริมถนน ทำให้เป็นการยากในการขยายพื้นที่ถนนและเขตทางให้กว้างขึ้นได้ นอกจากนั้นสภาพพื้นที่สำหรับจอดยานพาหนะบริเวณริมถนนมีน้อย จึงมักใช้พื้นที่ภายในวัดหรือศาสนสถาน โบราณสถานเป็นที่จอดรถ

สภาพแวดล้อมทางกายภาพของบริเวณตำบลในเมืองในภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงไม่มาก เนื่องจากพื้นที่บริเวณเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีเทศบัญญัติเป็นมาตรการควบคุมด้านความสูงอาคารที่จะก่อสร้าง ดัดแปลงใช้บังคับอยู่ และในพื้นที่ตำบลในเมืองนี้ยังเป็นที่ตั้งขององค์ประกอบทางกายภาพที่สำคัญหลายแห่ง ทั้งที่ตั้งของสถานที่ราชการ สถาบันการศึกษา ศาสนสถาน ซึ่งการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงใดๆคงไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณเหล่านั้นมากนัก ในส่วนพื้นที่บริเวณอื่นๆโดยส่วนใหญ่ของบริเวณนี้ มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม อาทิ บริเวณ ถนนราชดำเนินด้านใต้ลงไปจดสี่แยกหัวถนน-ศาลามีชัย ถนนพัฒนาการคูขวาง มีโอกาสแนวโน้มที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากแนวนโยบายต่างๆและตามสภาพการพัฒนาของเมืองได้ ดังเช่นการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในลักษณะการเพิ่มขึ้นของปริมาณพื้นที่ใช้ประโยชน์ และการเพิ่มความหนาแน่นการใช้ประโยชน์ที่ดินในบางบริเวณ

4.2.1 การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

บริเวณตำบลคลัง-ตำบลท่าวัง

บริเวณตำบลคลัง-ท่าวังเป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากเมืองเก่านครศรีธรรมราชด้านทิศเหนือ ตั้งแต่ริมคลองนครน้อย(คลองหน้าเมือง)ไปจนจดแนวถนนท่าลาด การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นประเภทที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม-ที่อยู่อาศัย และการใช้ประโยชน์ที่ดิน

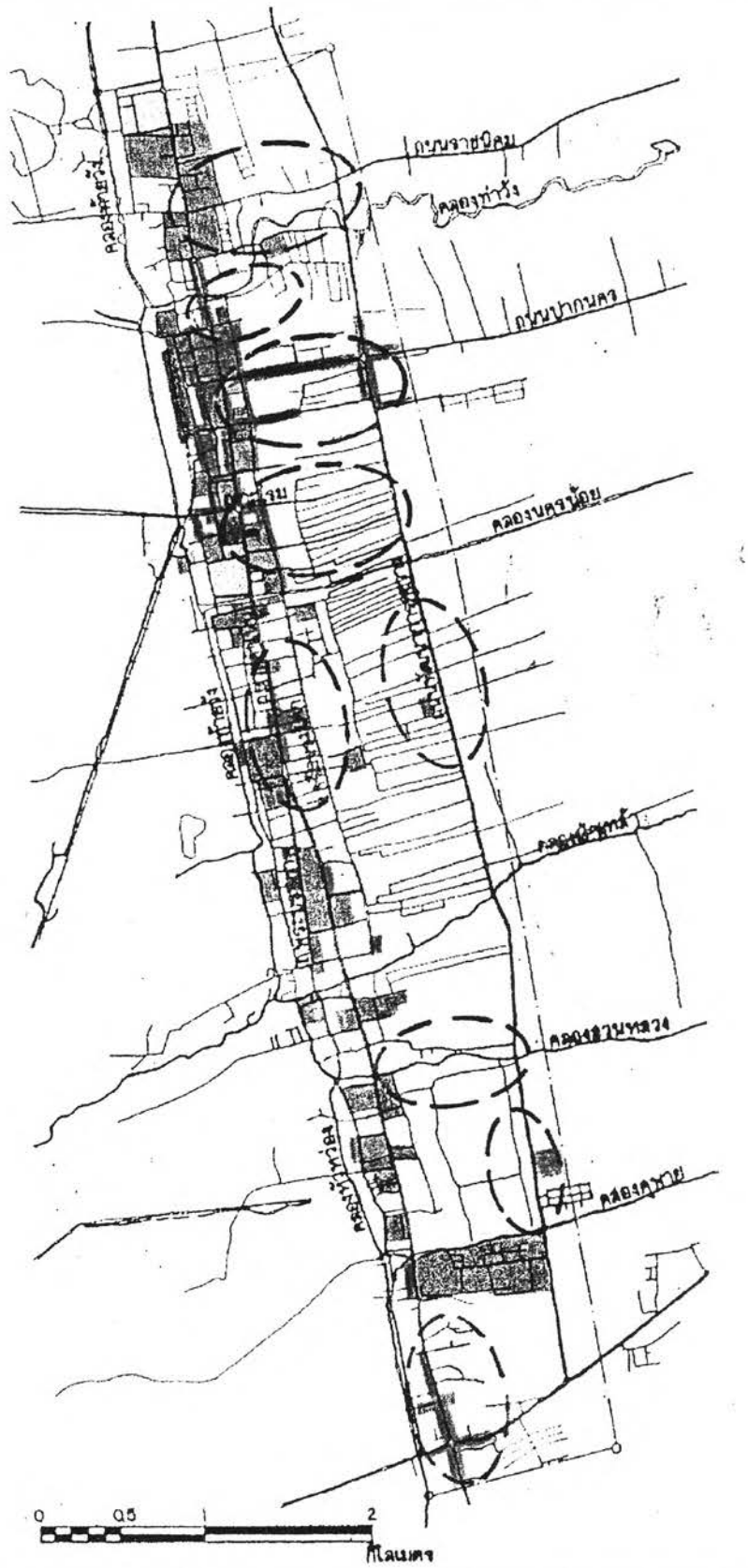

ที่อยู่อาศัย พาณิชย์-อยู่อาศัย-อุตสาหกรรม สถานที่ราชการ ศาสนสถาน สถาบันการศึกษา ที่โล่งว่างเพื่อนันทนาการ	แผนที่ 4.8 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินเมืองนครศรีธรรมราช ปี 2538 ที่มา : จากภาพถ่ายทางอากาศ แนวทางการอนุรักษ์เมืองเก่านครศรีธรรมราช

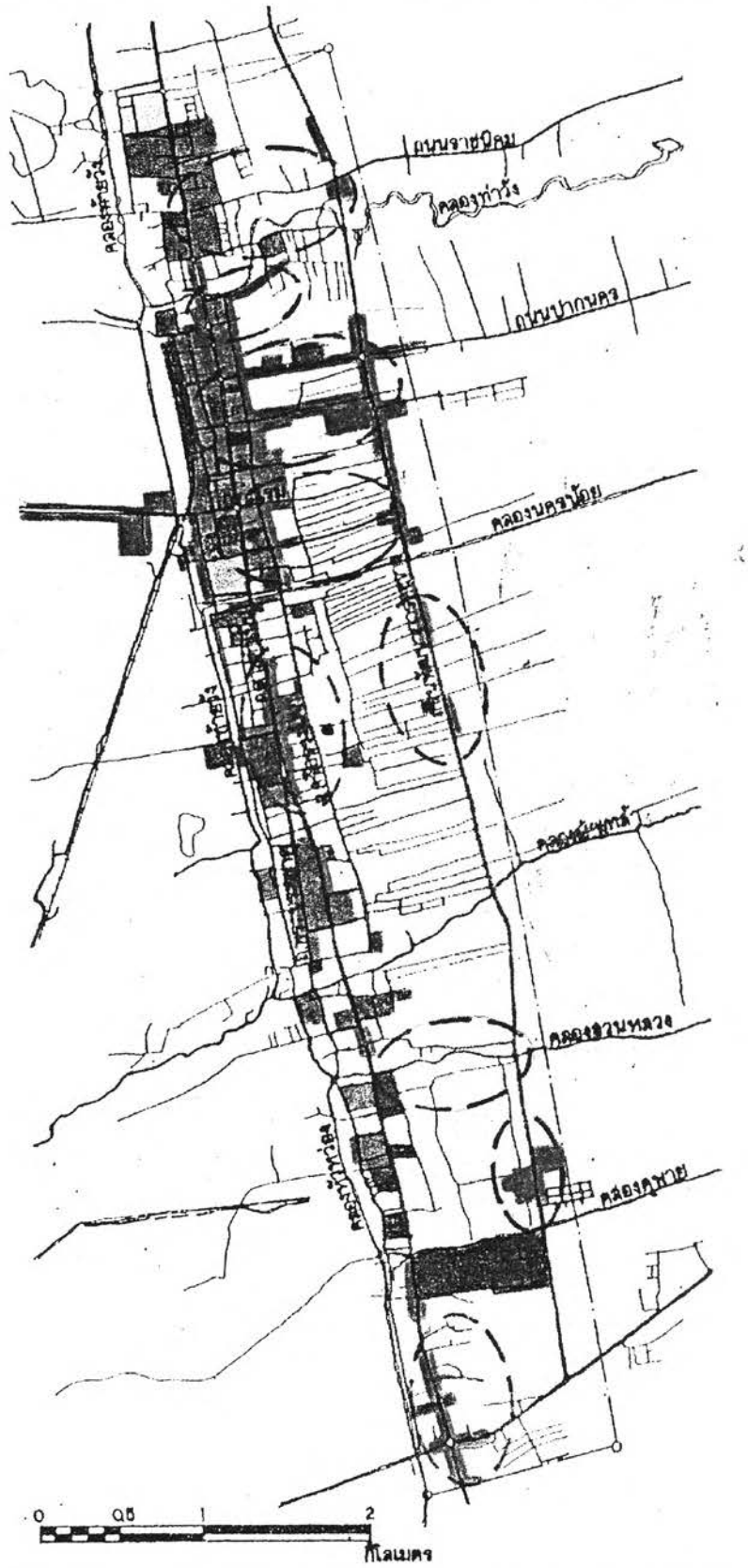

ที่อยู่อาศัย พาณิชย์-อยู่อาศัย-อุตสาหกรรม สถานที่ราชการ ศาสนสถาน สถาบันการศึกษา ที่โล่งว่างเพื่อนันทนาการ	แผนที่ 4.9 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินเมืองนครศรีธรรมราช ปี 2542 ที่มา : จากภาพถ่ายทางอากาศ
	แนวทางการอนุรักษ์เมืองเก่านครศรีธรรมราช

ประเภทอื่นได้แก่ สถาบันราชการ ศาสนสถาน ที่โล่งว่าง สถานศึกษา บริเวณนี้ยังเป็นที่ตั้งของที่โล่งว่างที่สำคัญได้แก่ สนามหน้าเมือง ศาลาประดู่หก สนามกีฬาประจำจังหวัด และองค์ประกอบทางกายภาพที่ตั้งกระจายทั่วไปในพื้นที่อื่นๆ อาทิ กลุ่มอาคารพักอาศัย-ร้านค้าที่มีคุณค่าริมถนนราชดำเนิน วัดแจ้งที่ตั้งของสุสานเจ้าพระยานคร วัดวังตะวันตกที่มีกุฏิทรงไทย เป็นต้น

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบภาพถ่ายทางอากาศ ปี พ.ศ. 2538(ภาพที่ 4.3)(แผนที่ 48)กับปี พ.ศ. 2542(ภาพที่ 4.4)(แผนที่ 4.9) มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินพอสมควร เนื่องจากบริเวณนี้ถือว่าเป็นพื้นที่ศูนย์กลางของเมืองในปัจจุบัน มีศักยภาพในการพัฒนาด้านพาณิชยกรรม การประกอบกิจกรรมการค้า-บริการ และเพื่อสนองตอบความต้องการใช้ประโยชน์ที่ดิน จึงมีการขยายพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้น การเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ที่ดินในที่เว้นว่างบริเวณด้านเหนือริมสองฟากของคลองท่าวัง ที่เว้นว่างด้านตะวันออกติดเข้าไปจากถนนราชดำเนิน ที่เว้นว่างสองฟากถนนพัฒนาการคูขวาง พื้นที่ริมคลองนครน้อย ยังมีการเปลี่ยนแปลงในการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยในลักษณะการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาคารที่อยู่อาศัย การเปลี่ยนจากบ้านเดี่ยวมีบริเวณเป็นบ้านทาวเฮาส์ บ้านแถว ตึกแถว การเปลี่ยนจากบ้านเดี่ยวในที่ดินขนาดเล็กเป็นอาคารหอพัก อาคารชุดที่พักอาศัย อาทิ บริเวณซอย

สารีบุตร ถนนประตูขาว ถนนบ่ออ่าง บริเวณใกล้ๆวัดท่าโพธิ์ นอกจากนี้มีการเปลี่ยนประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินจากประเภทที่อยู่อาศัยเป็นประเภทพาณิชยกรรม-ที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นพอสมควร ในบริเวณสองฟากถนนบูรณาราม-ปากนคร ถนนบ่ออ่าง ถนนท่าโพธิ์ มีทั้งการเปลี่ยนปลงการใช้ประโยชน์อาคารจากที่อยู่อาศัยเป็นอาคารพาณิชย์เพื่อประกอบกิจการ อาทิ บริเวณริมถนนท่าโพธิ์ ถนนพะเนียด ถนนบูรณาราม การเปลี่ยนแปลงโดยรื้อถอนอาคารเก่าแล้วก่อสร้างอาคารใหม่แทนที่ อาทิ สองฟากถนนกะโรม บางจุดริมถนนจำเริญวิถี บางบริเวณถนนปากนคร ถนนยมราช เป็นต้น โดยเพิ่มความเข้มของการใช้ประโยชน์ที่ดินในลักษณะการเพิ่มจำนวนชั้นความสูงของอาคาร เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นที่รวมของการประกอบกิจการการค้า-บริการต่างๆ แต่มีบางบริเวณที่การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินน่าจะเป็นปัญหา คือ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากประเภทสถาบันศาสนาเป็นประเภทพาณิชยกรรม เนื่องจากสถาบันศาสนานั้นตั้งอยู่ในพื้นที่ย่านการค้า มีความต้องการใช้พื้นที่เพื่อประกอบกิจการค้า-บริการสูง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ทางผู้ดูแลศาสนสถานหรือวัดนั้นมีการให้เช่าพื้นที่บริเวณรอบวัดในระยะยาวเพื่อการก่อสร้างเป็นอาคารพาณิชย์ความสูง 3-5 ชั้นขึ้นไป หรือก่อสร้างเป็นตลาด โรงแรม ซึ่งมีปริมาณการเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้เพิ่มมากขึ้น อาทิ พื้นที่บริเวณวัดมเหยงค์ วัดวังตะวันออก วัดวังตะวันตก วัดจันทาราม วัดบูรณาราม ทำให้พื้นที่บริเวณศาสนสถานมีความหนาแน่นของอาคารเพิ่มมากขึ้น เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ขัดแย้งกัน การบดบังทัศนียภาพของศาสนสถาน นอกจากนั้นบริเวณพื้นที่ด้านในของวัดยังใช้ประโยชน์เปิดให้เป็นที่เช่าจอดรถ เปิดร้านค้าแผงลอยต่างๆอีกด้วย

- สภาพเนื้อเมืองของบริเวณตำบลคลัง-ท่าวังมีสภาพปัจจุบันที่ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมและสิ่งก่อสร้างมากมาย ทั้งที่มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ทั้งที่ก่อสร้างขึ้นใหม่ตามสภาพการพัฒนาของเมือง มีศาสนสถาน โบราณสถาน อาคารที่ทำการของราชการ-รัฐวิสาหกิจ อาคารสถานศึกษา อาคารที่อยู่อาศัย อาคารพาณิชย์ จัดจำแนกเป็นอาคารขนาดเล็ก เป็นอาคารที่อยู่อาศัย บ้าน อาคารร้านค้า อาคารพาณิชย์ มีทั้งอาคารเก่าที่มีคุณค่าและอาคารใหม่ตั้งอยู่ปะปนกันในพื้นที่ อาคารพาณิชย์ อาคารร้านค้าจะตั้งอยู่ริมถนนราชดำเนิน ถนนสายสำคัญอื่นๆ ย่านชุมชน อาทิ อาคารพาณิชย์ อาคารร้านค้าริมถนนศรีปราชญ์ ถนนพัฒนาการคูขวาง ถนนบ่ออ่าง ถนนบูรณาราม ถนนจำเริญวิถี ถนนเนรมิต ถนนยมราช ถนนท่าวัง ถนนท่าโพธิ์ เป็นต้น ถนนสายสำคัญเหล่านี้เป็นย่านการค้าที่สำคัญของเมือง เช่น ถนนบ่ออ่างเป็นย่านการบริการร้านประดับยนตร์ โรงซ่อมรถยนตร์ ถนนเนรมิตเป็นย่านที่ตั้งของร้านขายทองรูปพรรณ ร้านหนังสือ เป็นต้น กิจกรรมการใช้ประโยชน์อาคารใช้เป็นที่ประกอบกิจการค้าขาย การบริการ เป็นสำนักงานของบริษัท ห้างร้านต่างๆ โรงซ่อมรถยนตร์ จักรยานยนตร์ บางจุดมีสถานีบริการเชื้อเพลิงตั้งอยู่ประปราย สำหรับอาคารที่อยู่อาศัยโดยส่วนใหญ่มีที่ตั้งบริเวณถัดเข้าไปด้านในจากถนนราชดำเนิน ตามถนนสายย่อยต่างๆ เช่น ถนนประตูชาว ถนนบ่ออ่าง ถนนท่าโพธิ์ ถนนท่าวัง ถนนราษฎร์บำรุง เป็นต้น ลักษณะที่อยู่อาศัยมีทั้งที่เป็นบ้านเดี่ยวมีบริเวณ บ้านเดี่ยวขนาดเล็ก บ้านแถว ทาวเฮ้าส์ บ้านแบ่งเช่า และอาคารชุดพักอาศัย-หอพัก กิจกรรมการใช้ประโยชน์อาคารใช้เป็นที่อยู่อาศัย อาจมีการประกอบกิจการค้าขายเล็กน้อยๆปะปนอยู่บ้าง

อาคารสาธารณะอาคารขนาดใหญ่ มีอาคารหลากหลายประเภทการใช้ประโยชน์ เช่น อาคารโรงยิม สถาบันการศึกษา อาคารเรียนและอาคารฝึกงานของวิทยาลัยเทคนิคฯ อาคารเรียนของโรงเรียนพระพุทธศาสนาภายในวัดแจ้ง ศาสนสถานวัดต่างๆ ศูนย์การค้า โรงแรม อาคารที่ทำการของราชการ ส่วนใหญ่มีที่ตั้งอยู่ริมสองฟากถนนราชดำเนิน ถนนพัฒนาการคูขวาง ซึ่งมีทั้งอาคารเก่าอาคารใหม่ตั้งปะปนกันในพื้นที่ นอกจากอาคารเหล่านี้ ภายในพื้นที่มีสิ่งก่อสร้างเพื่อสาธารณะประโยชน์และสิ่งก่อสร้างเพื่อการค้าที่พบเห็นได้ทั่วไปในพื้นที่ อาทิ เสาสัญญาณไฟจราจร เสาไฟฟ้า ป้ายโฆษณาขนาดเล็ก-ใหญ่ เป็นต้น

- สถาปัตยกรรมและสิ่งก่อสร้างในบริเวณนี้มีรูปลักษณ์ทางกายภาพที่หลากหลายลักษณะและมีระดับความสูงของอาคารในบางบริเวณที่แตกต่างกันมาก เนื่องจากพื้นที่ในตำบลคลัง ตำบลท่าวังไม่มีมาตรการควบคุมด้านความสูงของอาคารที่จะก่อสร้าง ดัดแปลงใช้บังคับอยู่ ดังนั้นหากเป็นอาคารสาธารณะ มีทั้งอาคารสถานศึกษา อาคารโรงยิม สนามกีฬา ศาสนสถาน โบราณสถาน โรงแรม ศูนย์การค้า อาคารที่ทำการของราชการ ตลาด หากเป็นอาคารเก่าจะมีความสูงประมาณ 3 ชั้นหรือประมาณ 12 เมตร รูปแบบของอาคารเป็นแบบสถาปัตยกรรมไทย อาทิ หอพระสูง ศาลาประดู่หก กุฏิวัดวังตะวันตก เป็นต้น และโดยส่วนมากมีที่ตั้งที่มีอาณาบริเวณ

ล้อมรอบ ยกเว้นเจดีย์ยักษ์ที่มีความสูงเป็นพิเศษ ถ้าเป็นอาคารใหม่ประเภทอาคารสถานศึกษา อาคารโรงยิม สถาบันการเงิน อาคารที่ทำการของราชการมีความสูงเฉลี่ยไม่เกิน 3-5 ชั้น รูปแบบอาคารเป็นสมัยใหม่ หรือมีรูปแบบที่พยายามสื่อถึงความโอ่อ่าของสถานที่ อาทิ อาคารเรียนวิทยาลัยเทคนิคฯ อาคารสำนักงานเทศบาล อาคารสถานีตำรวจ อาคารสำนักงานธนาคารกรุงเทพ อาคารสำนักงานธนาคารกสิกรไทย เป็นต้น ถ้าเป็นอาคารสาธารณะใหม่ประเภทศูนย์การค้า โรงแรม เป็นอาคารที่มีขนาดใหญ่ขึ้นและมีการเพิ่มพื้นที่การใช้ประโยชน์ในลักษณะการเพิ่มชั้นความสูง ดังนั้นอาคารประเภทนี้จึงมีความสูงโดยเฉลี่ยตั้งแต่ 5-10 ชั้นขึ้นไป รูปแบบของอาคารเป็นสมัยใหม่ เช่น อาคารศูนย์การค้าโรบินสัน อาคารโรงแรมไทยโฮเต็ล อาคารโรงแรมทักษิณ เป็นต้น

กรณีอาคารขนาดเล็กถ้าเป็นอาคารเก่าจะมีโครงสร้างอาคารเป็นอาคารไม้ อาคารครึ่งตึกครึ่งไม้และอาคารก่ออิฐถือปูน มีหลังคาของอาคารเป็นทรงปั้นหยาหรือทรงจั่ว อาคารเก่าจะมีความสูงของอาคารไม่เกิน 2-3 ชั้น อาทิ บ้านเดี่ยวบริเวณถนนท่าโพธิ์ บริเวณถนนศรีปราชญ์ บ้านเดี่ยวบริเวณซอยสารีบุตร ถ้าเป็นเรือนแถวไม้หรือตึกแถวจะก่อสร้างต่อเนื่องกันไม่เกิน 3-5 ห้อง มีรูปแบบเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ มีความสูงของอาคารไม่เกิน 3 ชั้น พบเห็นอาคารเหล่านี้ได้บริเวณริมถนนราชดำเนินตั้งแต่สะพานราเมศวร์ลงมาจนถึงสี่แยกถนนชมพูพล บริเวณสองฟากริมถนนพะเนียด เป็นต้น ถ้าเป็นอาคารใหม่จะเป็นอาคารที่มีโครงสร้างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก รูปแบบอาคารเป็นสมัยใหม่ ความสูงของอาคารมีตั้งแต่ 2-5 ชั้น ถ้าเป็นบ้านเดี่ยวมีขนาดอาคารที่กว้างขวางมีบริเวณ หากว่าเป็นบ้านแถว ทาวเฮ้าส์ อาคารพาณิชย์จะมีการก่อสร้างต่อเนื่องกันตั้งแต่ 5-10 ห้อง อาทิ บริเวณถนนจำเริญวิถี ถนนเนรมิต ถนนยมราช เป็นต้น กรณีเช่นนี้ถ้าอาคารใหม่สร้างประชิดหรือสร้างรวมเป็นกลุ่มอยู่กับอาคารเก่าจะมีผลเป็นการบดบังการชมทัศนียภาพของอาคารเก่าและอาคารสถานที่สำคัญ

- สภาพทางกายภาพของอาคาร สถาปัตยกรรม สิ่งก่อสร้างและสภาพแวดล้อมทางกายภาพโดยรวมของบริเวณตำบลคลัง-ท่าวังโดยทั่วไปมีสภาพค่อนข้างดี พื้นที่ด้านเหนือบริเวณตั้งแต่ถนนท่าลาดมาถึงสี่แยกถนนมะขามชุม-ราชนิคม ตามแนวถนนราชดำเนินส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งสถานที่ราชการ สถาบันการศึกษา สนามกีฬา และศาสนสถานมีสภาพของสถาปัตยกรรมอาคารที่กลางเก่ากลางใหม่ ได้รับการซ่อมแซมดูแลค่อนข้างดี ส่วนพื้นที่ด้านในถัดเข้าไปจากถนนราชดำเนินทั้งสองฟากส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งของที่อยู่อาศัย บ้านเดี่ยว บ้านแถว ทาวเฮ้าส์ บ้านแบ่งเช่า สภาพอาคารมีทั้งสภาพชำรุดทรุดโทรมและสภาพดีพอสมควรปะปนกัน ตามสภาพการเอาใจใส่ดูแลของผู้ใช้อาคาร ในภาพรวมของบริเวณนี้อาคารมีสภาพที่ดี สำหรับบริเวณตั้งแต่สี่แยกถนนมะขามชุม-ราชนิคม วัดชะเมามาตามถนนราชดำเนินข้ามสะพานราเมศวร์ เป็นย่านการค้าเก่าแก่ต่อเนื่องจนถึงสี่แยกถนนบูรณาราม ริมถนนราชดำเนินมีกลุ่มอาคารประกอบด้วยตึกแถวรุ่นเก่าสมัยปลายรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 6 มีคุณค่าทั้งทางศิลปสถาปัตยกรรมและประวัติศาสตร์การตั้ง

ถิ่นฐาน มีสถานที่สำคัญอื่นๆ เช่น วัดจันทาราม ศาลเจ้ากวนอู และมัสยิด ซึ่งสื่อถึงความเป็นศูนย์รวมของชุมชนที่รวมหลายความเชื่อในพื้นที่เดียวกัน บริเวณวัดจันทารามขาดการบำรุงรักษาที่ดี ศาลเจ้ากวนอูได้รับการดูแลเป็นอย่างดี ในส่วนพื้นที่ด้านในที่ถัดเข้าไปและบริเวณโดยรอบวัดท่าโพธิ์ ลักษณะอาคารเป็นที่อยู่อาศัยหลายรูปแบบ มีทั้งบ้านเดี่ยว บ้านแถว บ้านแบ่งเช่า สภาพของอาคารมีทั้งสภาพดีพอควรปะปนกับสภาพที่ทรุดโทรม บางจุดของบริเวณนี้มีสภาพคล้ายเป็นชุมชนแออัด เนื่องจากเป็นบริเวณที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย บริเวณถัดลงมาจากย่านการค้าเดิมมีตึกแถวรุ่นเก่ารวมกันเป็นกลุ่มอาคารตั้งสลับกับอาคารที่ก่อสร้างขึ้นเดี่ยวๆ บริเวณนี้เป็นแหล่งที่ตั้งของสถาบันการเงินและบริษัทที่มีมาแต่เดิม สภาพอาคารตึกแถวรุ่นเก่าได้รับการดูแลที่ดีพอควรจัดอยู่ในสภาพที่พอใช้ กลุ่มอาคารสถาบันการเงินได้รับการดูแลเป็นอย่างดี ถัดลงมาจากสี่แยกบูรณารามเป็นย่านการค้าที่เป็นศูนย์กลางของเมืองมีอาคารโรงแรมและตึกแถวรุ่นหลังปีพ.ศ. 2500 มีสภาพอาคารดี อาคารได้รับการดูแลอย่างดีพอควรจากผู้ใช้อาคาร ในบริเวณใกล้เคียงกันนี้เป็นที่ตั้งของอาคารสำนักงานเทศบาล เจดีย์ยักษ์ สถาบันการศึกษา โบสถ์คริสตจักร มัสยิด วัดมเหยงค์ สถานที่สำคัญและโบราณสถานสำคัญเหล่านี้มีสภาพที่ดี และช่วยเสริมแต่งสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้กับบริเวณนี้ บริเวณที่ต่อเนื่องลงมาตามถนนราชดำเนินประกอบด้วยสถานที่ราชการทั้งที่เป็นสำนักงานและบ้านพัก รวมทั้งสถานที่สำคัญ อาทิ สนามหน้าเมือง หอพระสูง ศาลาประดู่หกและสโมสรข้าราชการเดิม เป็นต้น สภาพอาคารส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี สถานที่สำคัญที่เป็นโบราณสถานได้รับการดูแลดีพอสมควร สำหรับพื้นที่ในส่วนที่อยู่ถัดลึกเข้าไปถึงแนวถนนสายรองที่ขนานกับถนนราชดำเนินทั้งสองฟากสภาพอาคารและสิ่งปลูกสร้างในบริเวณดังกล่าว โดยส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัย บ้านเดี่ยว บ้านเรือนแถว อาคารพาณิชย์ ตึกแถว มีอาคารสถานที่ราชการตั้งอยู่บ้าง มีสภาพอาคารที่ดีพอควร แต่มีบางส่วนที่ที่จัดว่ามีสภาพทรุดโทรม อาทิ บริเวณถนนพะเนียด ถนนศรีปราชญ์ ตึกแถวบางหลังมีสภาพค่อนข้างทรุดโทรม เนื่องจากขาดการดูแลใส่ใจ สำหรับบริเวณสองฟากถนนพัฒนาการคูขวางโดยตลอดแนวนั้น สภาพอาคารนั้นมีสภาพค่อนข้างดีถึงดีปะปนกัน เนื่องจากเป็นอาคารที่ก่อสร้างได้ไม่นาน และเป็นพื้นที่ที่กำลังมีการขยายตัวเป็นย่านการค้าใหม่

- สภาพความหนาแน่นของอาคารในพื้นที่ ในแต่ละบริเวณมีความหนาแน่นของอาคารไม่เท่ากัน เนื่องจากลักษณะกิจกรรมในพื้นที่และศักยภาพของพื้นที่ บริเวณด้านเหนือของบริเวณเป็นพื้นที่สถานศึกษา โรงเรียน สนามกีฬา ศาสนสถาน วัด ตลาดค้าส่งปลา ที่ตั้งแต่ละแห่งมีอาณาบริเวณขนาดใหญ่ จึงมีสภาพความหนาแน่นของอาคารในพื้นที่น้อย ถัดเข้าไปในพื้นที่ริมคลองท่าวัง บริเวณโดยรอบวัดท่าโพธิ์ บริเวณวัดศรีทวี บริเวณนี้มีความหนาแน่นของอาคารที่อยู่อาศัยพอสมควร เนื่องจากที่ตั้งของอาคารแต่หลังมีขนาดเล็ก หรือไม่ก็มีการก่อสร้างอาคารที่ชิดติดกัน สภาพชุมชนเป็นลักษณะเกือบเป็นชุมชนแออัด เป็นที่ตั้งที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย

บริเวณย่านการค้าเก่าและย่านศูนย์กลางการค้าปัจจุบันริมถนนราชดำเนินและถนนสายสำคัญอื่นๆที่ต่อเนื่อง สภาพความหนาแน่นของอาคารมีค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นพื้นที่ศูนย์กลางการค้าขาย กิจการการค้าจำเป็นต้องอาศัยความสะดวกในการสัญจร และนอกจากนั้นยังมีการเพิ่มความหนาแน่นของอาคารโดยการเพิ่มจำนวนชั้นของอาคารด้วย ถัดมาบริเวณด้านใต้ของพื้นที่สภาพความหนาแน่นขออาคารค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับบริเวณย่านการค้า เนื่องจากเป็นบริเวณนี้เป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการอยู่มาก และยังมีที่โล่งว่างเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมเมืองหรือสนามหน้าเมือง เป็นองค์ประกอบในพื้นที่ด้วย สำหรับพื้นที่บริเวณริมถนนพัฒนาการคูขวางทั้งสองฟากสภาพความหนาแน่นของอาคารจะมีมากบริเวณที่ชิดติดกับริมถนน หากว่าเป็นพื้นที่ถัดเข้าไปด้านในสภาพความหนาแน่นของอาคารก็เบาบาง

- สภาพถนน/ที่จอดรถ ถนนในบริเวณนี้มีสภาพเขตทางที่แคบทั้งถนนราชดำเนิน และถนนสายอื่นๆ มีปัญหาในการขยายความกว้างของเขตทาง เนื่องจากอาคารต่างๆที่ก่อสร้างในพื้นที่ มีการก่อสร้างที่ประชิดริมถนนอย่างมากเป็นอุปสรรคในการขยายเขตทาง และเป็นอุปสรรคต่อการจัดที่จอดรถ พื้นที่ที่จอดรถบริเวณริมถนนในบางบริเวณจึงไม่สามารถจัดให้มีได้ บางบริเวณก็มีการแก้ปัญหาโดยการเช่าที่วัดเป็นที่จอดรถ

ดังนั้นสภาพโดยรวมของพื้นที่บริเวณตำบลคลัง-ตำบลท่าวัง มีการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางกายภาพมากพอสมควร เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากประเภทที่อยู่อาศัยเป็นประเภทพาณิชยกรรม และการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อาคารในพื้นที่ เพื่อประโยชน์ในการประกอบกิจการการค้า การบริการ โดยเฉพาะบริเวณถนนราชดำเนินที่ผ่านสี่แยกถนนบูรณาราม ถนนจำเริญวิถี ถนนยมราช ถนนพัฒนาการคูขวาง เป็นต้น

4.3 สภาพการขยายตัวของเมืองนครศรีธรรมราช

เมืองนครศรีธรรมราชมีพัฒนาการและการขยายตัวเป็นลำดับมา โดยมีถนนราชดำเนินตัผ่านกลางเป็นแกนหลักตามแนวยาวของเมืองใช้ในการติดต่อเชื่อมโยงพื้นที่ต่างๆในเมือง จนปัจจุบันการขยายตัวของเมืองนครศรีธรรมราชสามารถบ่งบอกได้เป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.3.1 รูปแบบการขยายตัวของเมืองนครศรีธรรมราช

การขยายตัวของเมืองนครศรีธรรมราชสามารถอธิบายได้ 2 ลักษณะ คือ

- การขยายตัวในทางราบ เมืองนครศรีธรรมราชในปัจจุบันเริ่มจากบริเวณเมืองเก่าภายในกำแพงเมือง และเมืองพระเวียงซึ่งตั้งอยู่บนสันทรายแนวยาวและแคบ ต่อมาได้มีการขยายตัวออกจากบริเวณดังกล่าวทั้งทางด้านทิศเหนือทิศใต้ โดยเฉพาะทางด้านทิศเหนือได้เกิดเป็นย่านการค้าที่สำคัญบริเวณตลาดท่าวัง ซึ่งแต่เดิมเคยเป็นท่าเรือขนส่งสินค้า ได้มีการพัฒนาการเป็นย่านการค้าแห่งใหม่ของเมือง ในบริเวณนี้มีการเติบโตและขยายตัวของชุมชนเรื่อยมา จนกระทั่งการขยายตัวในการใช้พื้นที่มีมากขึ้น ทำให้เกิดการเชื่อมโยงพื้นที่ระหว่างบริเวณเมืองเก่ากับ

ย่านการค้าบริเวณตลาดท่าวัง โดยมีถนนราชดำเนินเป็นแกนกลางในการติดต่อ ทั้งสองบริเวณนี้ได้มีการขยายตัวเข้าหากัน มีการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนต่างๆตามแนวถนนราชดำเนิน ทำให้เกิดการขยายตัวในลักษณะ RIBBON DEVELOPMENT อาจกล่าวได้ว่าจากสภาพภูมิศาสตร์ของที่ตั้งเมืองที่ตั้งอยู่บนแนวสันทรายนั้น มีผลให้รูปแบบการขยายตัวของเมืองเป็นลักษณะที่เรียกว่า LINEAR TYPE

- การขยายตัวในทางสูง การขยายตัวในลักษณะนี้ของเมืองนครศรีธณรมราชเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น อาจเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจ ความต้องการใช้ที่ดินในเมืองมีมากขึ้น อาคารสูงประเภทโรงแรมและอาคารที่พักอาศัยมีมากขึ้น แต่เป็นไปในอัตราที่ค่อนข้างช้า

4.3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของเมืองนครศรีธรรมราช

มีปัจจัยที่ก่อให้เกิดการขยายตัวของเมือง ดังนี้

- สภาพพื้นที่ เมืองนครศรีธรรมราชตั้งอยู่บนสันทรายในแนวยาว การขยายตัวของเมืองในระยะแรกจึงเกิดขึ้นตามแนวสันทรายซึ่งเป็นที่ดอน ดังที่ปรากฏ ต่อมาเมื่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในเมืองมีความอิ่มตัว ความต้องการพื้นที่เพ่อการพักอาศัยมีมากขึ้น จำเป็นที่จะต้องมีพื้นที่ใหม่ที่จะรองรับการขยายตัวของเมือง เมื่อพิจารณาสภาพพื้นที่แล้ว พื้นที่ด้านตะวันออกบริเวณถนนพัฒนาการคูขวางซึ่งเดิมเป็นพื้นที่เกษตรกรรมของเมือง จึงได้กลายเป็นพื้นที่ที่รองรับการขยายตัวของเมือง ส่วนในพื้นที่ด้านตะวันตก ก็มีการพัฒนาพื้นที่ออกไปตามแนวถนนสายหลักที่ออกนอกตัวเมืองเป็นเสส้นทางหลวงหมายเลข 4016 อาทิ บริเวณตลาดหัวอิฐ

- โครงข่ายการคมนาคม โครงข่ายการคมนาคมที่สะดวกเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวของเมือง การขยายตัวในพื้นที่บริเวณด้านตะวันออกก็เป็นผลมาจากการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมถนนพัฒนาการคูขวาง ที่ทำให้การเข้าถึงพื้นที่ในบริเวณนี้ทำได้สะดวกมากยิ่งขึ้น เป็นผลให้พื้นที่ด้านตะวันออกมีการขยายตัวของพื้นที่พักอาศัยและพื้นที่เพื่อพาณิชยกรรมเป็นอย่างมาก

พื้นที่ด้านตะวันตกตามแนวทางหลวงหมายเลข 4016 นั้น เมื่อมีการปรับปรุงเส้นทางขยายพื้นผิวการจราจรเพิ่มขึ้นเป็น 6 ช่องจราจรมีผลให้มีการขยายตัวของพื้นที่เพิ่มขึ้น

- จำนวนประชากร เมืองนครศรีธรรมราชนั้นนอกจากจะมีการเพิ่มขึ้นของประชากรในเมืองในทุกปีแล้ว ยังต้องรองรับประชากรจากอำเภอต่างๆ พื้นที่ส่วนอื่นๆของจังหวัดที่จะเข้ามายังแหล่งงาน แหล่งสถาบันการศึกษาในเมืองอีกด้วย การที่ประชากรเพิ่มขึ้น ความต้องการที่พักอาศัยย่อมมีเพิ่มมากขึ้น การขยายตัวของการก่อสร้างที่พักอาศัยในรูปแบบต่างๆในพื้นที่จึงมีเพิ่มมากขึ้นไปด้วย

4.4 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเมืองเก่านครศรีธรรมราช

จากสภาพการพัฒนาด้านต่างๆในพื้นที่เมืองมีผลทำให้สภาพแวดล้อมทาง

กายภาพของเมืองนครศรีธรรมราชมีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในแต่ละบริเวณที่ทำการศึกษามีความแตกต่างกัน เนื่องจากมีปัจจัยในพื้นที่ที่ต่างกัน อาทิ ลักษณะทางกายภาพดั้งเดิม มาตรการที่ควบคุมในพื้นที่ และศักยภาพการพัฒนาในพื้นที่เพื่อสนองตอบความต้องการทางเศรษฐกิจ-พาณิชยกรรม รวมทั้งนโยบาย แผนงาน โครงการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ เป็นต้น

ดังนั้นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองนครศรีธรรมราชที่คาดว่าจะเกิดขึ้นแต่ละบริเวณของเมืองนครศรีธรรมราชย่อมมีความแตกต่างกัน

4.4.1. นโยบาย แผนงาน โครงการที่เกี่ยวข้องกับเมืองนครศรีธรรมราช

แผนพัฒนาจังหวัดยุทธศาสตร์

เป็นแผนที่นำเอาศักยภาพและทรัพยากรต่าง ๆ ที่จังหวัดมีอยู่มากำหนดทิศทางการพัฒนา ซึ่งได้กำหนดภารกิจหลักๆไว้ 4 ภารกิจ ได้แก่

ภารกิจหลักที่ 1 พัฒนาระบบการผลิตและการตลาดให้เป็นเมืองศูนย์การเกษตรกรรมที่ผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐานของภาคใต้

ภารกิจหลักที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นเมืองหลักทางด้านอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตการเกษตรและอุตสาหกรรมทั่วไปในเขตชายฝั่งทะเลภาคใต้

ภารกิจหลักที่ 3 พัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อยกระดับคุณภาพให้เป็นแนวหน้าทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ภารกิจหลักที่ 4 ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศูนย์กลางทางด้านศาสนาวัฒนธรรม และความสมบูรณ์ทางธรรมชาติเป็นปัจจัยเกื้อหนุน

แผนพัฒนาเทศบาลระยะปานกลาง 5 ปี (2540-2544)

แผนพัฒนาเทศบาลระยะ 5 ปี เป็นแผนซึ่งแบ่งช่วงเวลาการพัฒนามาจากแผนพัฒนาเทศบาลระยะยาว 15 ปี สำหรับช่วง พ.ศ. 2540-2544 ได้กำหนดจุดหมายและแนวทางการพัฒนาในอนาคตไว้ดังนี้

1). สาขาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กำหนดให้เป็นเมืองศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งของภาคใต้ตอนกลางทั้งทางบกและทางอากาศ และเป็นเมืองที่มีการเจริญเติบโตอย่างเป็นระเบียบ โดยสอดคล้องกับการจัดผังเมืองรวม

2). สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจ กำหนดให้เป็นศูนย์กลางสินค้าเกษตร การประมง อาหารทะเล ของภาคใต้เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่สำคัญ เป็นเมืองศูนย์กลางพาณิชยกรรมที่สำคัญของภาคใต้

3). สาขาพัฒนาสังคม กำหนดให้เป็นเมืองศูนย์กลางการอนุรักษ์ และส่งเสริมวัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็น

1). เมืองศูนย์กลางทางการบริหาร การศึกษาระดับชาติและระดับนานาชาติ เป็นเมืองศูนย์กลางการบริการทางด้านสาธารณสุขระดับภาค

2). สาขาการพัฒนาการเมืองการบริหาร กำหนดให้เป็นเมืองศูนย์กลางการบริหารระดับภาค

3). สาขาการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการจัดทรัพยากรธรรมชาติ กำหนดให้เป็นเมืองที่สะอาดสวยงาม ปราศจากมลพิษทางน้ำ ทางอากาศ กากของเสีย สารพิษ เป็นเมืองที่มีต้นไม้เขียวขจีทั่วเมือง

โครงการก่อสร้างถนนเฉลิมพระเกียรติ

เป็นโครงการของจังหวัด โดยความร่วมมือของหลายหน่วยงาน มีกรมโยธาธิการเป็นหน่วยงานก่อสร้างและได้รับการบริจาคที่ดินจากราษฎรเป็นถนนขนาดเขตทาง 40 เมตร ถนนเส้นนี้ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของตัวเมือง ทำหน้าที่เป็นถนนเลี่ยงเมืองของชุมชน ซึ่งถนนเส้นนี้จะส่งผลให้การขยายตัวของเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ระหว่างถนนพัฒนาการคูขวางกับถนนเฉลิมพระเกียรติขณะนี้ได้ทำการก่อสร้างไปบางส่วน ระยะประมาณ 2,800 เมตร ในช่วงแรกและในอนาคตมีโครงการที่จะก่อสร้างเชื่อมต่อจากถนนท่าแพ – วันพฤหัส ไปบรรจบกับสามแยกบางปู อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ศูนย์ราชการระดับรอง (ทุ่งท่าลาด)

ตั้งอยู่ที่ตำบลนาเคียน อำเภอเมือง ปัจจุบันได้มีหน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปจัดตั้งสำนักงานเพื่อให้บริการประชาชนแล้ว ได้แก่ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานประมงจังหวัด บ้านพักข้าราชการ และในอนาคตยังมีอีกหลายหน่วยงานที่จะเข้าไปจัดตั้ง มีพื้นที่ประมาณ 182 ไร่

โครงการก่อสร้างทางคู่ขนานทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4103 (นาพรุ-ปากพูน) ตลอดเส้นทาง ซึ่งเป็นเส้นทางที่สามารถเข้าถึงพื้นที่ชุมชนเมืองได้อย่างรวดเร็วและเป็นเส้นทางเลี่ยงเมือง เพื่อหลีกเลี่ยงการจราจรภายในชุมชน

นโยบาย แผนงาน โครงการที่กล่าวถึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลให้แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพแต่ละบริเวณของเมืองนครศรีธรรมราชแตกต่างกัน เนื่องจากแนวทางที่กำหนดไว้ไม่ได้เกิดขึ้นในทุกบริเวณ จะมีการดำเนินการเพียงบางบริเวณที่กำหนดไว้ในนโยบาย แผนงาน โครงการนั้นๆ แต่บริเวณที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงอาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินการนั้น

4.3.2. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเมืองเก่านครศรีธรรมราช

1) บริเวณตำบลในเมือง

บริเวณตำบลในเมืองสามารถแบ่งเป็นพื้นที่ย่อยได้ 3 บริเวณ คือ บริเวณเมืองเก่านครศรีธรรมราช บริเวณเมืองพระเวียงรวมถึงบ้านศาลามีชัย และบริเวณสองฟากถนนพัฒนาการคูขวาง ซึ่งจะมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกัน (แผนที่ 4.5)

1.1) บริเวณเมืองเก่านครศรีธรรมราชแม้มีที่ตั้งอยู่ห่างจากศูนย์กลางพาณิชยกรรมในเมืองพอสมควร แต่บริเวณนี้เป็นที่ตั้งของพื้นที่เมืองเก่าที่เกาะกับแนวแกนสำคัญของเมืองคือถนนราชดำเนินนั้น ทำให้พื้นที่เมืองเก่ามีปัจจัยทางเศรษฐกิจเข้ามากระทบมีผลให้พื้นที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ยังเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการที่สำคัญ สถานศึกษาหลายแห่งที่เป็นแรงดึงดูดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ รวมทั้งเป็นพื้นที่เกี่ยวข้องกับภารกิจในแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดที่มีนโยบายการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศูนย์กลางทางด้านศาสนาวัฒนธรรม แม้ว่ามีมาตรการทางกายภาพควบคุมด้านความสูงของอาคารเป็นเทศบัญญัติบังคับใช้ในพื้นที่ก็มีผลน้อยมากที่จะชะลอการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพที่จะเกิดขึ้นได้ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงมีทั้งในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาคารที่ก่อสร้าง การใช้ประโยชน์อาคาร และการเพิ่มความหนาแน่นในพื้นที่ รวมถึงการที่ข้อกำหนดด้านผังเมืองที่ใช้บังคับอยู่และข้อกำหนดใหม่ที่จะประกาศใช้บังคับในอนาคตได้กำหนดให้เป็นพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางและหนาแน่นน้อย เพื่อรองรับกิจกรรมด้านที่อยู่อาศัยที่จะขยายตัวในอนาคต แทนการที่ควรจะกำหนดให้พื้นที่บริเวณเมืองเก่าเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ด้วยปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นเหตุให้พื้นที่บริเวณเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพอสมควร อาจเป็นในลักษณะเช่น การเปลี่ยนรูปแบบอาคารที่อยู่อาศัยจากบ้านเดี่ยวมีบริเวณเป็นตึกแถว อาคารพาณิชย์ จากเรือนแถว 2 ชั้นเป็นตึกแถว3-5 ชั้น เป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพของอาคาร สิ่งก่อสร้างในพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงที่ต้องการเพิ่มประโยชนใช้สอยในพื้นที่ เช่น การรื้ออาคารบ้านพักอาศัยของราชการในลักษณะบ้านเดี่ยวเพื่อการก่อสร้างใหม่เป็นอาคารชุดพักอาศัย 6 ชั้นที่ เป็นการเพิ่มความหนาแน่นในพื้นที่ เป็นต้น มีผลให้ในอนาคตพื้นที่บริเวณเมืองเก่ามีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพอย่างแน่นอน ซึ่งจะมีผลกระทบเป็นลูกโซ่ไปถึงบรรยากาศความเป็นเมืองเก่าของบริเวณนี้ ศาสนสถานในพื้นที่ เอกลักษณ์ของบริเวณที่เคยมีอยู่ก็อาจถูกทำลายโดยทางอ้อมจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นนั้น

1.2) บริเวณเมืองพระเวียงรวมถึงบ้านศาลามีชัยเป็นการประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย มีที่เว้นว่างในลักษณะของพื้นที่ชุมชนรอบนอกเมือง แต่เป็นที่ตั้งสถานที่ราชการหลายแห่ง ดังนั้นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอาจเป็นในลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากที่เว้นว่างเป็นที่อยู่อาศัย การเพิ่มความหนาแน่นของที่อยู่อาศัยในพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อาคาร รูปแบบของอาคารที่เปลี่ยนแปลงจาก

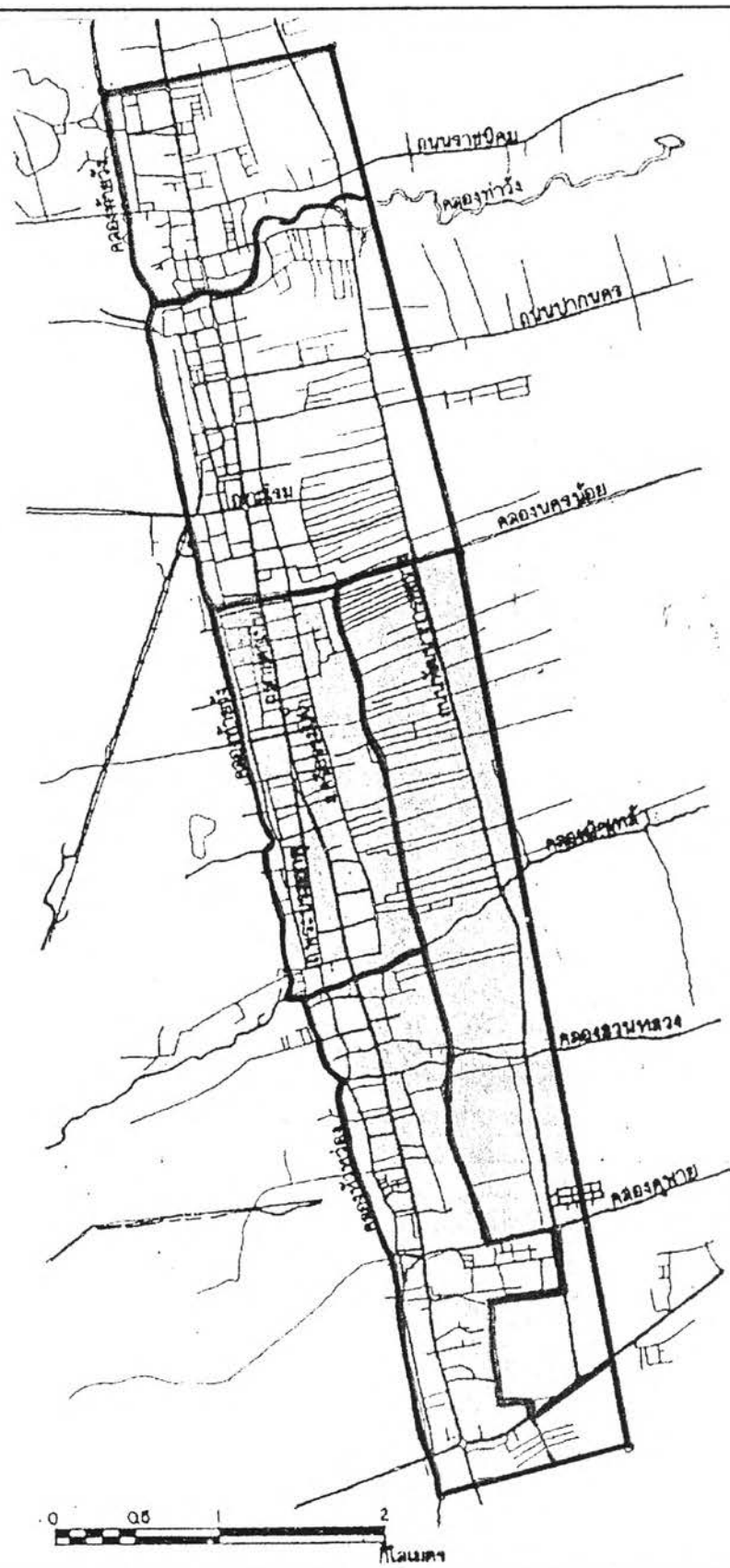

บริเวณตำบลในเมือง

บริเวณตำบลคลัง-ท่าวัง

เส้นแบ่งบริเวณ

แผนที่ 4.10 แสดงการแบ่งบริเวณที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่แตกต่างกัน

แนวทางการอนุรักษ์เมืองเก่านครศรีธรรมราช

อาคารเรือนแถวไม้สองชั้นเป็นตึกแถว 3-5 ชั้น เหตุของการเปลี่ยนแปลงเนื่องมาจากในพื้นที่เป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการ เส้นทางการสัญจรที่มีความสะดวกมากขึ้นและเป็นโครงข่ายเข้าถึงพื้นที่ได้สะดวก รวมถึงย่านการค้า-จุดเปลี่ยนเส้นทางบริเวณหน้าโรงพยาบาล บริเวณสี่แยกหัวถนน-บ้านศาลามีชัย เป็นแรงดึงดูดสำคัญที่มีผลให้ในพื้นที่บริเวณเมืองพระเวียงรวมถึงบ้านศาลามีชัยมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นได้ในอนาคต หากไม่มีมาตรด้านกายภาพที่ใช้บังคับในพื้นที่ ยังมีผลเสียหายต่อสภาพของเมืองพระเวียงและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่แสดงถึงความเป็นเมืองเก่า คูเมือง แนวกำแพงเมือง โบราณสถาน เป็นต้น ซึ่งต้องได้รับการอนุรักษ์ดูแลรักษาคุณค่าความสำคัญนั้นไว้

บริเวณสองฟากถนนพัฒนาการคูขวางเป็นพื้นที่พัฒนาใหม่ที่มีนโยบายให้เป็นพื้นที่รองรับการเจริญเติบโตของเมืองในอนาคต นอกจากนี้มีโครงการก่อสร้างถนนเฉลิมพระเกียรติตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของตัวเมือง ซึ่งถนนเส้นนี้จะส่งผลให้การขยายตัวของเมืองด้านตะวันออกรวมถึงพื้นที่สองฟากถนนพัฒนาการคูขวางมีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงมีในลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากที่เว้นว่างเป็นการใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย การใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยเปลี่ยนเป็นประเภทที่อยู่อาศัย-พาณิชยกรรม ซึ่งแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่เป็นการเพิ่มพื้นที่ของการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณนี้ มีผลกระทบให้รูปลักษณะสัณฐานเดิมของเมืองนครศรีธรรมราชมีการเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่มีการเติบโตตามแนวแกนถนนราชดำเนิน ต่อไปมีแนวโน้มการเติบโตตามแนวถนนพัฒนาการเพิ่มขึ้นและอาจเป็นการเติบโตอย่างรวดเร็ว สำหรับลักษณะของอาคารและสิ่งก่อสร้างที่จะก่อสร้างในพื้นที่มีแนวโน้มที่จะเป็นอาคารที่มีความสูงเพิ่มมากขึ้นเป็นอาคารที่สูง 5-10 ชั้นขึ้นไป ขนาดและสัดส่วนของอาคารที่ใหญ่ขึ้น รูปแบบสถาปัตยกรรมที่แปลกตาไปกว่าเดิม เป็นต้น อาจเป็นผลให้สภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองอาจถูกแบ่งเป็นสองส่วนขาดความกลมกลืนกัน ดังนั้นเพื่อป้องกันแนวโน้มที่เป็นผลเสียดังกล่าวไม่ให้เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองควรมีการกำหนดมาตรด้านกายภาพเพื่อควบคุมให้แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองนครศรีธรรมราชให้น้อยที่สุด

2). บริเวณตำบลคลัง-ตำบลท่าวัง

บริเวณตำบลคลัง-ตำบลท่าวังสามารถแบ่งเป็นพื้นที่ย่อยได้ 2 บริเวณ คือ บริเวณด้านเหนือคลองท่าวังถึงถนนท่าลาด บริเวณด้านใต้คลองท่าวังถึงคลองนครน้อย(คลองหน้าเมือง) มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ ดังนี้

2.1) บริเวณด้านเหนือคลองท่าวังถึงถนนท่าลาดโดยส่วนใหญ่เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย สถานศึกษา ศาสนสถาน และพื้นที่ด้านเหนือขึ้นไปเป็นพื้นที่ในเขตทหารอันเป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่งของพื้นที่บริเวณนี้ในการขยายตัว แต่จากแผน

งาน โครงการพัฒนาต่างๆ โครงการก่อสร้างถนนเฉลิมพระเกียรติ โครงการศูนย์ราชการระดับรอง (ทุ่งท่าลาด)เป็นโครงการที่มีการดำเนินงานในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงและมีผลกระทบต่อพื้นที่เป็นแรงดึงดูดประการหนึ่งทำให้มีแนวโน้มเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ด้านตะวันตกของถนนราชดำเนินที่ยังคงมีที่เว้นว่าง พื้นที่บริเวณด้านทิศตะวันออกสองฟากถนนพัฒนาการคูขวางยังมีที่เว้นว่างที่สามารถรองรับการขยายตัวของการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพในบริเวณนี้ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน หรือการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อาคาร การก่อสร้างอาคารสมัยใหม่เพื่อเป็นที่อยู่อาศัย ประกอบการค้าคาดว่าเกิดขึ้นพอสมควร เนื่องจากในบริเวณนี้พื้นที่ริมถนนราชดำเนินที่มีศักยภาพในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งของสถานศึกษาและศาสนสถาน แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้พื้นที่และการใช้อาคารเกิดขึ้นได้น้อย แต่ในส่วนของพื้นที่ด้านในถัดเข้าไปจากริมถนนราชดำเนินด้านตะวันตกปริมาณเส้นทางสัญจรที่เข้าถึงในพื้นที่แม้ว่ามีน้อยและพื้นที่ส่วนใหญ่ก็เป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์ประเภทที่อยู่อาศัย จากโครงการศูนย์ราชการฯเป็นแรงดึงดูดที่สำคัญ ทำให้มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงได้พอสมควร และพื้นที่สองฟากถนนพัฒนาการคูขวางจะเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพที่น่าสนใจ เนื่องจากมีโครงข่ายถนนระหว่างถนนราชดำเนินกับถนนพัฒนาการคูขวางที่เชื่อมต่อพื้นที่ถึงกัน มีโครงการก่อสร้างถนนเฉลิมพระเกียรติที่เป็นปัจจัยเสริมศักยภาพของพื้นที่ และความต่อเนื่องของการขยายพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินที่ต่อเนื่องมาจากบริเวณรอบๆวัดท่าโพธิ์ทางด้านทิศใต้ของคลองท่าวังที่ขยายตัวเข้ามาถึงพื้นที่สองฟากถนนพัฒนาการคูขวางในบริเวณนี้ ดังนั้นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพในภาพรวมของบริเวณด้านเหนือคลองท่าวังถึงถนนท่าลาดจะมีการเปลี่ยนแปลงที่อาจเห็นได้ชัดเจนคือ บริเวณสองฟากถนนพัฒนาการคูขวาง สำหรับในบริเวณอื่นริมถนนราชดำเนิน พื้นที่ด้านตะวันตกคงมีการเปลี่ยนแปลงไม่มาก แต่ในบริเวณริมคลองท่าวังซึ่งเป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากศูนย์กลางการค้า-ย่านพาณิชยกรรมของเมืองอาจมีแรงผลักดันจากการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ย่านการค้านั้นทำให้บริเวณริมคลองมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน การใช้ประโยชน์อาคารที่หนาแน่นมากขึ้นได้ ซึ่งเป็นผลเสียหายต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณคลองท่าวังซึ่งเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพโดยรวมของเมือง ดังนั้นควรมีมาตรการด้านกายภาพที่สามารถอนุรักษ์คุณค่าของพื้นที่เหล่านี้ไว้

2.2) บริเวณด้านใต้คลองท่าวังถึงคลองนครน้อย(คลองหน้าเมือง)พื้นที่บางส่วนบริเวณริมถนนราชดำเนินช่วงสี่แยกถนนกาชาด-บ่ออ่างจนถึงแยกถนนท่าโพธิ์เป็นบริเวณศูนย์กลางย่านพาณิชยกรรมของเมืองมีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย-พาณิชยกรรมที่มีความหนาแน่นมาก และรวมถึงพื้นที่ริมถนนพัฒนาการคูขวางที่เป็นผลต่อเนื่องจากการขยายตัวของพื้นที่ย่านการค้า ส่วนพื้นที่อื่นๆในบริเวณเดียวกันมีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่น

ปานกลาง เนื่องจากพื้นที่ในบริเวณนี้มีศักยภาพในด้านการค้า มีแรงผลักดันทางเศรษฐกิจที่มีความต้องการขยายพื้นที่เพิ่มขึ้นทั้งในลักษณะของแปลงที่ดินและพื้นที่ใช้สอยในอาคาร รวมทั้งมีนโยบาย แผนงาน โครงการพัฒนาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศูนย์กลางบริเวณนี้ อาทิ โครงการก่อสร้างถนนเฉลิมพระเกียรติ แผนพัฒนาเทศบาล แผนพัฒนาจังหวัดยุทธศาสตร์ เป็นต้น ทำให้แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของบริเวณนี้มีสูงมาก อาจมีแนวโน้มในลักษณะการขยายพื้นที่ย่านพาณิชยกรรมออกไปยังถนนพัฒนาการคูขวางมากขึ้น มีการก่อสร้างอาคารที่มีความสูงและขนาดสัดส่วนอาคารที่ใหญ่มากขึ้น หรือในลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่รื้อถอนอาคารเดิมแล้วสร้างอาคารใหม่ที่ได้ขนาดพื้นที่ใช้สอยในอาคารเพิ่มขึ้น หรือลักษณะการต่อเติมเพื่อพื้นที่ใช้สอยที่มากขึ้น หรือการที่มีข้อกำหนดผังเมืองให้บริเวณนั้นๆเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางก็เป็นการเปิดโอกาสและเร่งเร้าให้พื้นที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เช่น พื้นที่บริเวณรอบๆวัดท่าโพธิ์ที่มีลักษณะเฉพาะของชุมชนที่อยู่อาศัยที่มีวัดเป็นศูนย์กลาง เมื่อมีข้อกำหนดผังเมืองที่กำหนดให้พื้นที่บริเวณนั้นเป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางเหมือนเป็นการเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาพื้นที่นั้น มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่อยู่อาศัยจากบ้านเดี่ยว บ้านแถวเป็นอาคารหอพักที่มีหลายๆชั้น เป็นต้น ดังนั้นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่บริเวณนี้มีหลายลักษณะตามที่ตั้ง ถ้าเป็นพื้นที่บริเวณสองฟากริมถนนราชดำเนิน ถนนกะโรม ถนนพะเนียด ถนนยมราช ถนนศรีปราชญ์และถนนสายอื่นในย่านการค้าคาดว่าจะมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในลักษณะการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ใช้สอยในอาคาร การเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาคารเพื่อให้มีพื้นที่ใช้สอยเพิ่มขึ้น บริเวณถนนสายย่อยอื่นๆ เช่น ถนนท่าช้าง ถนนประตูขาว ถนนท่าวัง ถนนเทวราช ถนนท่าโพธิ์ ซอยจันทพันธ์ น่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงประเภทการใช้ที่ดินจากที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยเป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง และรูปแบบของที่อยู่อาศัยเปลี่ยนจากบ้านเดี่ยวเป็นบ้านแถว ตึกแถว อาคารหอพัก บริเวสองฟากถนนพัฒนาการคูขวางคาดว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นย่านการค้าใหม่ที่สำคัญมีการก่อร้างอาคารที่มีขนาดความสูง สัดส่วนที่ใหญ่โตมากขึ้น มีอาคารพาณิชย์เกิดขึ้นมากมายและการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเมือง หากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองเป็นไปตามแนวโน้มดังกล่าวย่อมมีผลกระทบที่เสียหายต่อสภาพเมืองเก่าในพื้นที่นั้นและมีผลโดยภาพรวมของเมืองเป็นอย่างมาก ดังนั้นควรมีการดำเนินการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์เมืองเก่านครศรีธรรมราช โดยไม่กระทบกับการพัฒนาเมือง สามารถที่จะกลมกลืนกันได้กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งรักษาคุณค่าเอกลักษณ์ของเมืองเก่านครศรีธรรมราชไว้ได้

4.5. สรุป

จากการศึกษาที่ผ่านมาทำให้สามารถทราบถึงสภาพทั่วไปที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สภาพการเปลี่ยนแปลง และสามารถวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของเมือง

นครศรีธรรมราชได้ จะเห็นได้ว่าเมืองนครศรีธรรมราชมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด แม้แต่ในพื้นที่บริเวรที่เป็นเมืองเก่า เมืองพระเวียงจะต้องเป็นพื้นที่ที่รองรับการเติบโตของเมือง เกิดมีชุมชนใหม่ในพื้นที่ หากว่ามีการผสมผสานระหว่างชุมชนเก่าชุมชนใหม่ไม่ดีก็จะมีผลกระทบต่อคุณค่าความเป็นเอกลักษร์เฉพาะตัวของเมืองเก่านครศรีธรรมราช และนำไปสู่ปัญหาและผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้นกับเมืองนครศรีธรรมราชที่จะนำไปสู่ประเด็นในการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์เมืองเก่าเมืองนครศรีธรรมราช